

Hocam Prof.Dr. Mecdi Emiroğlu'nun Emekli Oluşuyla İlgili Bir Anım

(19 Ekim 1990)

ve

EMEKLİYE AYRILAN BİR EĞİTİMCİNİN RUHSAL YAPISINDAN KESİTLER

Anımın Konusu:

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı'nda ihtiyaç bulunduğu halde, emekli olması nedeniyle Prof.Dr. Mecdi EMİROĞLU'na ders verilmeyişi

Anlatan:

Prof.Dr. Mecdi EMİROĞLU

Anlatılan Yer:

Başkent Yayıncılık İşyeri, Ankara

Dinleyen ve Sonradan Kaleme Alan:

Prof.Dr. Hayati Doğanay

(Prof.Dr. Mecdi EMİROĞLU'nun öğrencisi)

Merhum hocam Prof.Dr. Mecdi EMİROĞLU, 15 Mart 1990 tarihinde yaş haddinden emekli olmuştur. Ancak, emekli olduğu 1989-1990 eğitim ve öğretim yılı bahar yarıyılında, uhtesinde haftada 22 kredi saatlik lisans dersi ve üç yüksek lisans öğrencisi akademik elemanın sorumluluğu bulunuyordu. Bu nedenle, söz konusu eğitim-öğretim yılının bahar yarıyılı tamamlamasına engel olacak doğrultuda, herhangi bir tavir takınılmamıştı.

Hocama, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı lisans derslerinin okutulmasında, ihtiyaç vardı. Kendisi de, henüz ders verecek dinçlikte, heves ve istekte idi.

Artık emekli bir hoca olmasına rağmen, 1989-1990 bahar yarıyılında da, âdeta 30 yıl öncesinde uyduğu ve uyguladığı ilkelere, aynen bağlı kalıyordu: Sabahları en geç 7.30'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü'ndeki çalışma odasına gelmiş olması; vereceği ders türüne uygun zarf, ders notları zarf koleksiyonu arasından masasına çıkarıp şöyle bir göz gezdirerek, derse hazırlık yapması; gerekiyorsa istatistik verileri yenilemesi; deslerini vermesi ve tıpkı 30 yıl öncesinde olduğu gibi, günlük mesaisini 17.00 ila 17.30'da tamamlayarak, ertesi gün tekrara gelmek üzere; Kenndy Caddesi 113/31, Yenişehir-Ankara, adresindeki evine dönmesi... Emekli olduğu, 1989-1990 eğitim ve öğretim yılının Bahar Yarıyılı böyle tamamlanmıştır. Hoca mutlu; Coğrafya Bölümü öğrencileri memnun; bir kadir bilmez hariç, Coğrafya Bölümü'nün bütün öğretim üyeleri ve yardımcıları memnun...

Nihayet, 1990-1991 eğitim ve öğretim yılı, Güz Yarıyılı başladı: İşte o zaman Hocam, kendisine ihtiyaç bulunması ve kendisi de *sözleşmeli öğretim üyesi* sıfatıyla ders vermeye çok istekli bulunmasına rağmen, kapı dışarı edildiğini anladı. Emekli oluşundan sonra rahmetli Hocam ile ilk görüşmemiz, 1968-1990 devresinde olduğu gibi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin dördüncü katındaki çalışma odasında değil; Başkent Yayınevi; Necatibey Caddesi Fevziçakmak Sokak, No. 9, Yenişehir-Ankara adresinde, fakat **bodrum kattaki bir**

çalışma odasında gerçekleşti. Odası, gündüz ışığı ile değil, elektrik ışığı ile aydınlanıyordu. Çalışanların odaları, cam bölmelerle ayrılmıştı. En başta, rahmetli hocamın odasının hemen bitişiğinde; işyeri sahibinin odası vardı. Oradan, çalışanları gözetliyor ve çalışmalara nezaret ediyordu. Denetlenen çalışanlara, hiç şüphesiz ki, 40 yıllık meslek hayatı, profesör ve doçent öğrencileri olan rahmetli Hocam da dahildi.

Bu ülkenin gençliğine 40 yılını harcamış saygın bir bilim adamı, niçin meslek hayatının 41. yılında, böyle bir bodrumda çalışmayı kabul etmişti ve orada ne iş yapıyordu?

Evet! Kendisini ziyarete gittiğimde; orada, **ansiklopedik coğrafya maddeleri** yazmakta olduğunu gördüm.

Her zamanki gibi Sayın Hocam, yine beni ayakta karşıladı. Bir farkla ki, işyeri sahibine tanıştırtırken, *Beklediğim randımanı yeterince aldığım, Atatürk üniversitesi öğretim üyelerinden Prof.Dr. Hayati Doğanay. Sevgin, onun bana gösterdiği kusursuz saygıya dayanur...* dedi.

Bu tanıştırma fiilinden sonra, rahmetli hocamın çalışma odasına geçtik. Kahvelerimiz getirilene kadar, benden izin alarak, tamamlamak üzere olduğu bir madde yazısının, son cümlelerini yazdı. Ben de o sırada, maddelerini yazdığı ansiklopedinin ciltleriyle meşgul oldum. Tamamladığı el yazısı yazıyı, sekretere teslim etti. Kahvelerimiz getirildi ve sohbe başladı. Her zaman olduğu üzere, yine kendisi söz başı yaptı. Ama bu kez bana bir soru yönelterek sohbeti açtı:

Hayati, günün birinde hocamı, böyle bir bodrumda gelip ziyaret edeceğimi, hiç düşündün mü? diye sordu.

Düşünmemiştim ama... diyecek oldum; sözümü kesti ve konuşmaya devam etti:

Bilfiil yaklaşık 40 yıl, her gün işe gitmek üzere, sabahın köründe evden ayrılan, yoğun bir işgünü tamamlayan, akşamın karanlığında evine dönen, ama o gün de öğrencilerine hitap etme mutluluğunu tattığından dolayı, hiç yorgunluk hissetmeyen bir hocayı, keskin bir bıçakla kesip atar gibi, birden bu güzel ortamdan ayrılmak zorunda bırakılmam, bana çok ağır geldi. Hayati; bilirsin; öyle paraya-pula ihtiyacım yok. Eşim üniversitede öğretim üyesi; yazlığım ve üç kişilik evim var. Allah'a çok şükür; Devlet, toplu bir ikramiye verdi; maaş da boğladı...

Ama ben, henüz dış bir hocayım. Coğrafya ilmine hizmetim, devam ettirilmeliydi. Üç-dört kredi saatlik lisans dersini yürütsen, bir lisans üstü elemanımızı çalıştırsan kötü mü olurdu? Birden meslekten kopmak, öğrencilere-asistanlarımıza espiiri yapma şansının artık kalınması çok zoruma gidiyor. 1989-1990 eğitim ve öğretim bahar yarıyılı, en mutlu baharım oldu. Çünkü, öğrenci sevginden, mesleki şevkimden ve çalışma azmimden hiçbir şey eksilmediğini hissettim. Ancak, 1990-1991 öğretim yılı güzü bana, senin iyi bildiğin Erzurum'un kara kısmından daha ağır geldi. Üniversite öğretimine açılıp da artık fakülteye (D.T.C.F kastediliyor) gitmeme ihtiyaç bulunmadığını anlayınca, bu iş burda biter, dedim... İşte bu nedenlerle; meşgale de, zaman öldürme de, ne derssen de; Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin dördüncü katındaki çalışma odamdan, gördüğün yere, bodruma indim... Ama yine de, Özdoğan'a (Coğrafya Bölümü Başkanı Prof.Dr. Özdoğan SÜR hocamı kastetmişti), hep müteşekkir kalacağımı. O, bana ders vermek istedi. Hatta benim için, çalışma odasına fazladan bir masa bile koydurttu (Bunun böyle olduğuna, daha sonra Özdoğan Bey Hocamı ziyaret ettiğimde, ben de tanık oldum). Bölümde, ihtiyaç da var. Ama adını bile annemanın benim için üzündü kaynağı olduğu (çünkü ona, elden

geldiğince iyilikten öte herhangi bir zararın olmamıştır) bir arkadaşımız, -kurtlar kocayanda çakallara maskara olur- misali, bana görev verilmesini öneledi...

Bunları hayretle dinledikten sonra, kaprislerinin, hocalık hakkı ve ilmin kutsallığı gibi yüce değer yargılarının önüne geçebileceği bilim adamlarına da rastlanabilir, kanaatine vardım. Çünkü bunların; kırk yıllık emeğe, ilme ve temsilcilerinin ulviyetine galebe çaldığına, meslek hayatımda nihayet tanık oluyordum...

Rahmetli Hocamın masasından iki beyaz kâğıt alıp, önüne uzattım. *Hocam, şu boş kâğıtları lütfen imzalayınız*, dedim. Hiç tereddüt geçirmeden imzaladı ve alıp çantama yerleştirdim. Kendisine; *Ben, Erzurum'a varduktan bir süre sonra siz, Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi sözleşmeli öğretim üyesi olacaksınız; üzülmeyin*, diyerek gönlünü aldım.

Moralinin, az da olsa düzeldiği dikkatimi çekti. Teşekkür etti ve kendisine; *Hocam, bu iş burda bitmez. Kısmetse ilminizden ve tecrübenizden, daha uzun yıllar yararlanacağız...* dedim. Moralinin, iyiden iyiye düzeldiğini gördüm...

Gerçekten de, Erzurum'a döner dönmez ilk yaptığım iş, başvuru dilekçesini hazırlayıp, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dekanı, Prof.Dr. Şerif AKTAŞ'ın bilgisine sunmak oldu.

İlmin ve bilimin adamının ne anlama geldiğini iyi bilen Sayın dekan, hemen işlemleri başlattı. Söz verdiğimiz şekilde, kısa zamanda sonuçlandırdı. Hocam EMİROĞLU'na telefonla sonucu, kendisi bildirdi. Ancak, ekte örneği bulunan rahmetli hocama ait bana hitaben daha önce yazdığı mektubundan da anlaşılacağı üzere, Atatürk Üniversitesi'nde yasal zemini hazırlanan görevinin, *yoğunlaştırılmış bir yarıyıl* olarak sınırlandırılmasını istemişti. Aynı talebi yine tekrarladı ve hemen kabul etmemize rağmen, bir süre sonra bu kararından da vaz geçti. Daha sonraki görüşmelerimizde mazeret olarak, *Erzurum'un ağır kış şartlarını göstermiş* ve daha başka bir açıklama yapmamıştı.

Sanırım, Ankara'da yıllar önce kurduğu ev düzenini bozmak istemiyor ve 30 yıl hizmet yaptığı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü'nde çalışmayı daha çok arzu ediyordu. Çünkü, üniversitemizde sözleşmeli olarak görev yapmasını arzu ettiğimi, ilme katkılarını, genç coğrafyacı bilim adamı adaylarına verdiği desteği, bana gösterdiği sevgi, sempati ve güveni... tasvir eden 20 Eylül 1989 tarihli mektubuma verdiği ekteki cevapta (görevinden henüz ayrılmamıştı), iki ay kadar düşündüğü, danışmalarda bulunduğu ve nihayet kendi bölümüne karar kıldığı anlaşılmaktadır...

Rahmetli Hocamla ilgili bu anım, genç coğrafyacı bilim adamı adayı ve yine genç coğrafyacı bilim adamı arkadaşlarıma, *kissadan hisse olsun* isterim. Hoca hakkı ile anne-baba hakkı, eş değer haklardır. *Artık bu bölümde senin her hangi bir işin kalmadı*, mealinde ona dolaylı olarak zulmeden meslektaşımız unutmaması ki, hem onun görev süresi kadar görevde kalacağına dair ilâhi bir güvencesi yoktur ve hem de, ne ekmişse eminim ki zamanı geldiğinde onu biçecektir...

Hayati Bey Kardeşim,

20.9.1989 Tarihli mektubunu iki ay önce almış olmama rağmen, cevabım birhayli gecikti. Bunun, çeşitli nedenleri var. Bir defa yazdıklarınla beni, hakkım olmadığı derecede onurlandırdığını ve mutlu kıldığını, hemen söylemek isterim. Seninle her zaman grur duyduğumu, iftihar ettiğimi ve bunu her vesile ile belirttiğimi bir kere daha söylemek isterim. Cidden bildiğim, tanıdığım coğrafyacılara içinde bu derece temiz, dürüst, sağlam karakterli, çalışkan ve güvenilir, bilgili olanına rastlamadığımı da söylemek iltifat değil, hakkını teslim etmek olacaktır. Bunda, binde bir de olsa kendime pay bularak övünmede lütfen çok görme. Eriştiğin bu düzeyde karakterinin, kişisel çalışmalarının, araştırmacı yapının ve çalışma gayretinin, özverinin büyük payı inkâr edilemez.

Mektubumu geciktirmemin nedenlerinden biri de, yazdıklarımın hiç birini sana lâayık görmeyip, yırtıp yırtıp yeniden yazmamdan kaynaklandığını da, itiraf etmem yerinde olacaktır. İnşallah bu son yazdığımı yırtmayıp sana daha fazla gecikmeden yollarım. Emin ol, sen bunlara herkesden daha lâayıksın. Bundan sonra daha fazla çalışacağına, mesleğinde en ileri düzeye erişeceğine kaniyim. Allahın izniyle, kısmen de olsa bunların bir kısmını görebilme mutluluğuna eriştim. Hakkında yazdığım raporlardan hiçbirisinde, noksanlıklar dışında, en ufak bir abartma yoktur. Şayet daha iyilerini yazamamışsam bu, benim başarısızlığımdan başka bir şey değildir.

Mektubunda yazdığın diğer bir husus, gerçekten büyük incelik ürünü. Bu, beni çok mutlu eden bir teklif. Kırk yıllık bir hocaya, bundan güzel bir teklif yapılamazdı. Erzurum'da Bölümünüzde yılda 1 sömestr yoğunlaştırılmış bir program uygulayabilirim. Özellikle kış sömestresi bana daha münasip geliyor. Dersler ve program konusunda, isteklerine uymaya çalışırım. Tek sömestri seçmemin nedeni biraz serbest gezmek, dolaşmak ve burada yayınlayamadığım bir iki ders kitabını, yok olup gitmeden, basılı olarak görebileceğim hale getirebilmek. Bu, benim son arzum. İnşallah nasib olur.

Mektubuna son verirken sağlık, sihat, mutluluk ve işlerinde başarılar diler, gözlelerinden öperim. Selâm ve sevgiler.

Mecdi Emiroğlu

Cumhuriyetin 70. Yılında Atatürk Üniversitesi'nde Coğrafya Araştırmaları ve Eğitimi

Prof.Dr. Hayati DOĞANAY*

Özet

Atatürk Üniversitesi'nde coğrafi araştırmalar ve bu ilmin eğitimi, bugün iki akademik birim tarafından yürütülmektedir. Bunlar, Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü ve Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümü akademik birimleridir. Her iki birimde, 1993-1994 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla, 26 coğrafyacı akademik eleman ile 400 dolayında coğrafya öğrencisi vardı. Coğrafya Bölümü 1974-1975, Coğrafya Eğitimi Bölümü 1981-1982 eğitim ve öğretim yılında faaliyete geçirildiği halde, 1993-1994 yılında bunlarda tamamlanan araştırma sayısı 90 ve devam etmekte olanlar ise, 26 kadardı.

Gerçi 1994 yılı itibarıyla, 16'sı Coğrafya Bölümü ve biri de Coğrafya Eğitimi Bölümü'nden olmak üzere, Atatürk Üniversitesi'nden 17 akademik coğrafyacı ayrılmıştı. Ama yine de, Atatürk Üniversitesi'nde her geçen devre yükselen, bir coğrafya ilmi olgusu vardır. Bu olgu, Coğrafya Bölümü'nün kurucusu, merhum Prof.Dr. Tevfik TARKAN'ın eseridir.

Summary

Geographical studies and the teaching of geography are carried out by both academic departments in Atatürk University. The above mentioned *both* departments are: *Geography Department*, at Faculty of leblers and sciences; and *Education of Geography Department* at Training College. In 1993-1994 academic year, there were 26 academic personnel and about 450 students in both departments. although Geography Department stated teaching in 1974-1975, Basic Branch of Teaching of Geography stated teaching in 1981-1982 academic year, the number of completed researches is 90 and the number of studies at hand is 26.

Besides, by 1994, 17 academic personnel 16 from Geography Department and one from Education of Geography Department left Atatürk University. In spite of this; *there is a concept of geographical science in every passif year in Atatürk university*. This concept is the work of, the formder of Geography Department, Dr. Tevfik TARKAN.

Giriş

Tipki bireyler, ya da ülke toplumlarının bilim hayatından söz edilebileceği gibi, bir üniversite, veya onun herhangi bir akademik birimindeki bilim hayatının gelişme aşamalarının incelenmesi de mümkündür. Burada geçen bilim hayatı teriminin, oldukça farklı anlamları vardır. Ancak,

* Prof.Dr. Hayati DOĞANAY, Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Bölümü öğretim üyesi ve Bölüm Başkanıdır.

her türlü ön yargıdan arınmış, **kazanç düşüncesi gütmeyen**, sadece gerçeği arayış özlemi ve heyecanı dolu, maddî ve manevî sorumluluklar üstlenmiş bireylerin hayatı, çabaları, katkıları... gibi anlamlara gelir. Ama bu bakış açısı, sorunun felsefi cephesinin irdelenmesini gerektirir. Oysa terimin bu boyutu, eldeki incelemede konumuzun dışında kalır. Dolayısıyla da konuya, dar bir perspektif çerçevesi içinde, diğer bir ifadeyle, Atatürk Üniversitesi'nde coğrafi araştırmalar, yapılan yayımlar ve bu ilmin eğitimi veren akademik birimlerdeki gelişmeler açısından yaklaşmıştır. Şüphesiz bu yapılırken; bir bakıma bilim hayatı, *araştırmacıların ürettikleri yayımlar* demek olduğundan; coğrafi araştırma ve eğitim birimlerinin yayımları ile bunların, coğrafya ilmi gibi müspet ve pratiği olan bir ilme, ne oranda katkıları yaptıkları irdelenmeye çalışılmıştır. Sağlanan başarılar ya da karşılaşılan başarısızlıkların, sebeplerine değinilmiştir.

Atatürk Üniversitesi'nde coğrafi bilim hayatının, uzunca bir zaman sürecini içerecek şekilde, bir tür muhasebesi veya bilânçosu yapılırken, ilke olarak coğrafi akademik birimlerin, yani bu birimlerde görevli akademik elemanların yayımlarına, özel bir yer verilmiştir. Ancak değerlendirmelerde, coğrafi bilimsel yönü hafif kalan ya da benzer konulardaki araştırmaların fikirleri ve görüşlerini tekrar aktarma yoluna gidilmiş yayımlar, inceleme konumuzun dışında tutulmuştur.

1- Atatürk Üniversitesi'nde Akademik Coğrafi Birimlerin Kuruluşu:

Giriş:

Çağdaş coğrafi görüşün temelleri, hatırlanacağı üzere XIX. yüzyılda, Batı ülkelerinde atılmıştır. Bugün de geçerliliğini koruyan ve *coğrafya ilminde klâsik devre* diye nitelenen bu devrenin, başlıca temsilcileri; Almanya'da *Alexandre von Humboldt-Frederich Richthofen* ve *Frederich Ratzel-Karl Ritter ekolleri* ile Fransa'da *Vidal de la Blache ekolleri* olarak göze çarpar.

Bu ekollerin temsilci ve takibcileri, daha XIX. yüzyıl sonlarında, Batı ülkelerinde coğrafi araştırmalar ve yayımları, bilimsel temellere oturtmuşlardır. Bizde bu temellerin atılması, ancak Cumhuriyet devrinde mümkün olmuştur. Aslında, Tanzimat ile birlikte (1839-1876) Türk bilim hayatında yapılmak istenen yenilikler, bilim hayatımızı ve bu arada, şüphesiz coğrafi düşünceleri de etkilemiştir. Ama uzun yıllar, yani Cumhuriyete dek bizde coğrafya ilminden; bu *ilmin teorisi ve sahaya uygulanması* yerine, başka bir ifadeyle *araştırma ve pratiğinin yapılması* yoluna gidilmeyerek, sadece eğitimi ve müfredat programlarına uygun ders kitapları yazılması anlaşılmıştır. Bu kitaplar, orta öğretim ve kısmen de askerî amaçlı yüksek öğretime yönelikti.

Batı ülkelerine göre, ülkemizde coğrafya ilminin bilimsel temellere oturtulmasında geç kalışın esas nedeni, çağdaş anlamda üniversitemiz ve coğrafya ilmi araştırmacısı yetiştirmeleri gereken, bunların coğrafya bölümlerinin (1982'ye kadar coğrafya enstitüsü adını taşıyorlardı), çok geç kurulmuş olmasıdır.¹

¹Darkot, B., 1951, *Türkiye Coğrafyasının Kuruluşuna Bir Bakış*. I.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Sayı: 1, İstanbul, s. 59-62.

Türkiye'de bu ilmin, araştırma ve eğitim-öğretim konularıyla ilgili radikal sorunlar, ancak Darülfünun adıyla İstanbul Üniversitesi kurulup, 1915 ve 1933 üniversite reformları yapıldıktan sonra çözümlenmeye başlanmıştır. Özellikle 1915-1933 devresi, Prof. ERİNÇ'in kanaatine göre, *Türk coğrafya ilminin kuruluşu sürecinde bir hazırlık devresi* olup, bu aşamada esas rolü, iki büyük coğrafyacı bilim adamımız oynamışlardır¹: Bunlar, yurdumuzda Batı standartlarında ilk orta ve yüksek öğretim coğrafya ders kitaplarını da yazmış olan, Prof. Saffet Geylângil (1877-1949) ve onun yetiştirdiği ünlü coğrafyacı bilim adamlarımızdan, Prof. Faik Sabri Duran'dır (1882-1943).

Bunlardan Geylângi², özellikle orta dereceli okullarımız için hazırladığı Resimli ve Haritalı Coğrafya-i Umumi (1913) ve Faik Sabri Duran³ tarafından hazırlanmış olan Osmanlı Coğrafya-i İktisadisi (1912), bu devrenin ilk önemli eserleridir.

Az önce de ifade edildiği üzere, bugünkü İstanbul Üniversitesi'nin ilk çekirdeği, 14 Ekim 1915 reformu ile oluşturulmuştur. Daha önce faaliyette olan Darülfünun (1870'de kuruldu), reorganize edilmek suretiyle, Cumhuriyet Türkiye'si'nin ilk çağdaş üniversitesi doğmuştur. Bu yeni reorganizasyon (teşkilâtlandırma), diğer bir ifadeyle islah etme faaliyeti, günümüz İstanbul Üniversitesi'nin çekirdeğini oluşturan, dört fakültenin, yani Tıp Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi'nin kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

Bunlardan Edebiyat Fakültesi, *enstitü* terimiyle ifade edilen⁴, dört bilimsel araştırma ve eğitim-öğretim biriminden oluşuyordu. Bunlar; *Edebiyat, Felsefe, Tarih ve Coğrafya* enstitüleri idi⁵ (bunların her birine, *dâr-ül-mesâîf* deniliyordu). Dolayısıyla, bugünkü İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü (1981 sonrası adı), çağdaş yapısıyla üniversitemizde kurulan ilk bölüm, ünvanını taşır (Tablo 1).

Araştırma ve eğitim-öğretime geçiş tarihi en eski ikinci coğrafya bölümümüz, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü'dür (1981 öncesine kadar Coğrafya enstitüsü). Bu fakülte ve dolayısıyla da D.T.C.F Coğrafya Bölümü, 1935 yılında eğitim-öğretime açılmıştır.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Atatürk'ün en büyük kültürel eserlerinden biridir. Kurulması emrini, bizzat o vermiştir. Amaç, tarihin derinliklerinde kalması ve kaybolmaya yüz tutmuş büyük Türk Milleti'nin tarihî vâsını, uygarlığını, dilini, edebiyatını, sanatını, bunların coğrafi dağılışı ve Türk Dünyası'nın zenginlik kaynaklarını araştırmak, incelemek ve

¹Erinç, S., 1973, *Modern Coğrafyanın Öncüleri ve İlk Adımlar*. Cumhuriyetin 50. Yılına Armağan. İ.Ü. Edebiyat Fak. Yayını, İstanbul, s. 120-121.

²Alagöz, C.A., 1948-1949, *Üstad Saffet Geylângil*. Türk Coğrafya Kurumu Dergisi, sayı: XI-XII, Ankara, s. 148-149.

³Akyol, İ.H., 1943, *Ölümünün Yıldönümü Münasebetiyle Müderris Faik Sabri Duran ve Prof. Ernest Chaput*. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: V-VI, Ankara, s. 143-146.

⁴Enstitü: Türkçe bir terim değildir (Fr. *institut*, ing. *institute*): 4.11.1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre; *üniversitelerde lisans üstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama yapan bir yükseköğretim kurumudur*. Aslında, üniversitemizin fakültelerine bağlı olan bugünkü bütün bölümler, gerek 1750 sayılı ve gerekse daha önceki üniversite yasalarında, birer enstitü olarak düşünülmüş ve teşkilâtlanmışlardı. 2547 sayılı kanun, bu teşkilâtlanmayı kaldırarak, yerine bölüm (Ing. *department*) sisteminin getirmiştir. Bu yeni olduğu söylenen sistem, sistemi ileriye değil, geriye götürmüştür.

⁵Erinç, S., 1973, a. g. m, s. 121.

tanıtmaktır. Bütün Türk Dünyası coğrafyasını, her saha ve cephesiyle incelemektir. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, bu ulvî ve millî görevi, bugüne dek başarıyla yapmıştır; yapmaya devam etmektedir ve devam da edecektir.

Fakültenin eğitim-öğretime açılmasıyla birlikte, araştırma ve eğitim-öğretim faaliyetinin başlatıldığı ilk bölümlerden biri de, o zamanki adıyla D.T.C.F Coğrafya Enstitüsü olan, bugünkü Coğrafya Bölümü olup, kurucu öğretim üyeleri Prof. Herbert Louis (1900-1988), Prof. Cemal Arif Alagöz (1902-1991), Prof. Danyal Bediz (1908-1978) ve Prof. Niyazi Çitakoğlu gibi, dört bilim adamından oluşmuştur.¹

1.1- Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü:

D.T.C.F Coğrafya Bölümü 1935'te eğitim-öğretime açılarak, üniversitelerimizde coğrafya araştırması ve eğitimi yapılan birimler ikiye yükseldikten sonra, üçüncü bir coğrafya ilmi akademik biriminin faaliyete geçmesi için, tam 40 yıl beklemek gerekmişti. İşte bu kadar uzun bir süre, yani 40 yıl bekledikten sonra eğitim-öğretime açılmış olan bölüm, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü idi (bugün resmî adı, Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'dür).

Gerçi bölüm, bu bölümün kurucusu olan Prof. M.Tevfik Tarkan'ın (1923-1984) 1961 yılında Edebiyat Fakültesi'ne asistan (bugünkü ünvanı Arş.Gör.) olarak intisab etmesiyle birlikte, hukuken açılmıştı. Ancak, eleman ve öğrenci alınması uzun süre geciktirilmiş; fiilen eğitim ve öğretime başlanması, 1974-1975 eğitim-öğretim yılında, o da ön kayıt yoluyla, 25 öğrenci alınmak suretiyle mümkün olmuştu.

Bölümde eğitim-öğretime başlandığı yıl, akademik kadro üç elemandan oluşuyordu. Bunlar; Bölüm Başkanı Prof. M. Tevfik Tarkan², Prof. Necdet Sözer³ ve Dr. Ahmet Nişancı⁴ idi. Ancak, 1976'da Tarkan ve Sözer'in ayrılımları, o zamanki Fen Fakültesi Jeoloji Bölümü Başkanı Doç. Acar'ın⁵ (1926-1988) Coğrafya Bölümü öğretim üyeliği ve bölüm başkanlığına getirilmesi; ayrıca Dr. İbrahim Atalay⁶ ve Dr. Aykut Acar'ın⁷ bölüme alınmaları; Prof. Sözer'in

¹Eriş, S., 1973, a.g.m, s. 130-131.

²Prof. Tarkan; 1976'da Ege Üniversitesi Balıkesir Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü'ne atandı. Bu yüksek okul, 1978'de İzmir-İnciraltı'ndaki binasına taşındı ve 1979'da E.Ü. Mühendislik Fakültesi ile birleştirilerek, varlığına son verildi. Prof. Tarkan, bu fakültenin öğretim üyeliği ve Dekan yardımcılığına getirildi; 1984 Temmuzunda da vefat etti.

³Prof. Sözer; 1976'da Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nden ayrılarak, İktisadi ve İdarî Bilimler Fakültesi'ne (o zamanki adı, İşletme Fakültesi) geçmiş; 1978'de E.Ü. Muğla Turizm Yüksek Okulu Müdürlüğü'ne atanmış; 1980'de E.Ü. Edebiyat Fakültesi'ne geçmiş ve 1980-1981 eğitim-öğretim yılında, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nü kurmuştur. Halen, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü öğretim üyesidir.

⁴Prof. Nişancı; 1976'da Coğrafya Bölümü'nde göreve başlamış; 1980-1984. devresinde, bölümün bölüm başkanlığı yapmış ve 1984 yılında, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyeliğine atanmıştır. Halen, bu üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü ve Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Başkanı'dır.

⁵Prof. Acar; 1978'de Çukurova Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü'ne atanmış; 1979'da profesör olmuş; iki devre bu fakültenin dekanlık görevini yürütmüş ve Jeoloji Mühendisliği Bölümü Başkanı iken, 1988'de vefat etmiştir.

⁶Prof. Atalay; 1978-1980 devresinde Coğrafya Bölümü'nün başkanlığını yapmış; 1981'de ayrılarak, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü öğretim üyeliğine atanmıştır. Halen, Dokuz Eylül Üniversitesi

de dışarıdan (İşletme Fakültesi) derslere girmesi suretiyle eğitim-öğretim faaliyeti, 5 akademik eleman tarafından yürütülmeye başlanmıştı. Bölümün akademik kadrosu; 1977'de Ass. H. Doğanay¹, Ass. A. Koçman², Ass. O. Cahit İnandık³ (1948-1981) ve 1979'da Ass. Ö. Yılmaz'ın bölüm kadrolarına dahil edilmesiyle 9 elemana kadar ulaşmış; fakat nakiller dolayısıyla, 1980'de tekrar 6'ya inmişti. Gerçi 1981'de Arş.Gör. Ramazan Özey⁴'in alınmasıyla 7'ye çıkmışsa da, aynı yıl İnandık'ın vefatı sonucu, tekrar 6'ya inmişti.

Bölümün akademik eleman sorunu, 1982-1984 devresinde, 2547 sayılı yasanın *eleman davet etme* amir hükmü uyarınca çözümlenme yoluna gidilmiş ve D.T.C.F. Coğrafya Bölümü öğretim üyelerinden Yrd.Doç.Dr. Mesut Elibüyük⁵, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü öğretim üyelerinden Doç.Dr. M. Yıldız Hoşgören⁶ ve Yrd.Doç.Dr. A. Selçuk Biricik⁷ (Elibüyük iki, Hoşgören ve Biricik birer yarıyı kaldılar), bölümde görevlendirildiler.

Bu elemanlar geçici bir süre için bölümde görevlendirilirlerken, bir yandan da, Devletün üniversitelere tanıdığı *bol kadro* imkânından yararlanılarak, bölüme yeni elemanlar alınmıştır. Bunlardan, 1983-1985 devresinde bölüm kadrolarına dahil edilenler; 1983'te Yrd.Doç.Dr. Ergün Dayan⁸, arş.görevlileri Nuriye Garibağaoğlu⁹ (Farımaz) ve Sabahat Uzun¹⁰

Buca Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesi ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Başkanıdır.

⁷ Dr. Aykut Acar; 1986'da Atatürk üniversitesi'nden ayrılmış olup, halen Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi elemanıdır.

¹ Prof. Doğanay; 1984-1990 devresinde Coğrafya Bölümü'nün başkanlığını yapmış olup, 20 Haziran 1991'de Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Bölümü öğretim üyeliğine atanmıştır. Halen bu fakültenin, Coğrafya Eğitimi Bölümü Başkanı'dır.

² Prof. Koçman; 1980'de Coğrafya Bölümü'nden ayrılarak, E. Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'ne atandı. Halen, bu bölümün öğretim üyesi ve Bölüm Başkanı'dır

³ Ass. İnandık; Coğrafya Bölümü elemanı iken, 14 Aralık 1981'de vefat etmiştir.

⁴ Doç.Dr. Ramazan Özey; 1991'de Coğrafya Bölümü'nden ayrılmıştır. Halen, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Bölümü öğretim üyesidir.

⁵ Doç.Dr. Mesut Elibüyük; halen D.T.C.F. Coğrafya Bölümü öğretim üyesidir. Üniversitemiz Coğrafya Bölümü eski öğretim üyesi ve bölüm başkanı sıfatıyla, üniversite devre arkadaşım, dostum ve meslektaşım M. Elibüyük'e bu vesile ile bir kez daha teşekkür etmek istiyorum. Çünkü Elibüyük, şu anda bazıları öğretim üyesi meslektaşlarımız olan o devre öğrencilerimize, Kartografya ilminin; *projeksiyonlar ve harita bilgisi* ilimleri gibi iki teknik bilimden oluştuğunu, bu bölümlerin konularıyla birlikte kavratmıştır.

⁶ Prof.Dr. M. Yıldız Hoşgören; halen İ.Ü. edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü öğretim üyesidir. Öğrencilerimize, *jeomorfoloji* ilminin, öncelikle coğrafya ilmi bilim aları olduğunu kavratdıktan başka; 30 Ekim 1983 Erzurum-Kars Depremi (Atatürk Üniv. Basımevi, 1984) adlı eseri hazırlayanlardan biri olarak da, önemli bir hizmet yapmıştır.

⁷ Prof.Dr. A. Selçuk Biricik; halen Marmara Üniv. Atatürk Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü öğretim üyesi ve Bölüm Başkanıdır. Coğrafya Bölümü'nde jeoloji ilmi ağırlıklı jeomorfoloji dersleri vermekle birlikte, hem *jeoloji haritalarından nasıl yararlanılacağı*ni kavratmıştır ve hem de, az önce sözü edilen önemli eserin, hazırlayıcılarından biridir (Diğerleri Doç.Dr. Nişancı ve Yrd.Doç.Dr. Bilgin'di).

⁸ Yrd.Doç.Dr. Ergün Dayan; halen Coğrafya Bölümü öğretim üyesi ve Bölüm Başkanı'dır.

⁹ Yrd.Doç.Dr. Sabahat Uzun (Çavuşoğlu); 1992'de Ondokuz Mayıs Üniv. eğitim fakültesi'ne atanmış olup, halen Coğrafya eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

¹⁰ Yrd.Doç.Dr. Nuriye Garibağaoğlu (Farımaz); 1992'de Marmara Üniv. Atatürk Eğitim Fakültesi'ne atanmış olup, halen Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

(Çavuşoğlu); 1985'te ise, arş.görevlileri Sencer Sayhan¹, Sedat Avcı² ve Meral Avcı³ (Eroğlu) diye sıralanabilirler. Dolayısıyla da 1985 yılında bölüm akademik kadrosu, 13'e ulaşmıştı.

Tablo 1

Üniversitemizde Coğrafya Eğitimi Veren Akademik Birimler (1994)

Üniversite	Fakülte	Bölüm veya Anabilim Dalı ⁴
İstanbul Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya Bölümü
Ankara Üniversitesi	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi	Coğrafya Bölümü
Atatürk Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya Bölümü
Ege Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya Bölümü
Fırat Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya Bölümü
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya Bölümü
Sütçü İmam Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya Bölümü
Onsekiz Mart Üniv.	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya Bölümü
Atatürk Üniversitesi	Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Bölümü
Marmara Üniversitesi	Atatürk Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Bölümü
Balıkesir Üniversitesi	Necatibey Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Bölümü
Onsekiz Mart Üniv.	Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
Dicle Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
Dokuz Eylül Üniversitesi	Buca Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
Gazi Üniversitesi	Gazi Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
Gazi Üniversitesi	Kırşehir Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
Karadeniz Teknik Üniv.	Fatih Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
Ondokuz Mayıs Üniv.	Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
Selçuk Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı

¹Yrd.Doç.Dr. Sencer Sayhan; halen G.Ü. Kırşehir Eğitim Fak. elemanıdır.

²Dr. Sedat Avcı; 1989'da bölümden ayrılmış olup, halen İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü elemanıdır

³Dr. Meral Avcı (Eroğlu); 1988'de bölümden ayrılmış olup, halen İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü elemanıdır.

⁴Tablo, 1994-1995 eğitim ve öğretim yılı durumudur. Daha sonraki yıllar, yeni bölüm veya anabilim dalları eğitim-öğretime açılacaktır. Ayrıca, eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği eğitimi bölümlerinde de, coğrafya eğitimi dersleri verilmektedir.

Tablo 2

Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Müfredat Programı (1987-1988 Eğitim-Öğretim Yılında Yürürlüğe Girmiştir)

DERS KODU	DERSİN ADI	KREDİ SAATI
I. YARI YIL		
0208101	Coğrafya'ya Giriş	4
0208102	Jeomorfoloji'ye Giriş (Giriş-Fluviyal-Kıyı)	6
0208103	Genel Kartografya	4
0208104	Nüfus ve Yerleşme (Nüfus ve Kırsal Yerleş.)	5
II. YARI YIL		
0208201	Genel Klimatoloji	6
0208102	Hidrografya	3
0208203	Ekonomik Coğrafya'ya Giriş (Giriş ve Doğal Kaynaklar)	6
0208204	Matematik Coğrafyası	3
III. YARIYIL		
0208301	Ulaşım ve Sanayi Coğrafyası	5
0208302	Bitki Coğrafyası	4
0208303	Asya Coğrafyası	3
0208304	Beşerî Coğrafya Tatbikatı	2
0208305	Karst Jeomorfolojisi	2
IV. YARI YIL		
0208401	Volkan Jeomorfolojisi	2
0208402	Toprak Coğrafyası	2
0208403	Ziraat Coğrafyası	3
0208404	Cevre Sorunları	3
0208405	Afrika Coğrafyası	3
0208406	Ekonomik Coğrafya Tatbikatı	2

V. YARIYIL		
0208501	Kurak Bölgeler Jeomorfolojisi	2
0208502	Türkiye Jeomorfolojisi	3
0208503	Enerji Kaynakları	3
0208504	Amerika Coğrafyası	3
0208505	Türkiye Kıyı Bölgeleri (Marmara-Karadeniz-Ege ve Akdeniz Bölgeleri)	5
VI. YARIYIL		
0208601	Türkiye Fizikî Coğrafya (İklim-Bitki Örtüsü-Akarsular)	4
0208602	Şehir Yerleşmeleri	3
0208603	Ortadoğu Ülkeleri	3
0208604	Genel Jeoloji	3
0208605	Türkiye İç Bölgeleri (İç Anadolu-Doğu Anadolu-Güneydoğu Anadolu Bölgeleri)	5
VII. YARIYIL		
0208701	Uygulamalı Jeomorfoloji	4
0208702	Türkiye Ekonomik Coğrafyası	6
0208703	Avrupa Coğrafyası	3
0208704	Coğrafya'da Metodoloji (Genel Metodlar ve Özel Öğretim Metodları)	3
VIII. YARIYIL		
0208801	Kuaterner Jeomorfoloji	3
0208802	Türkiye Beşerî Coğrafyası	3
0208803	Okyanusya Coğrafyası	3
0208804	Türkiye Turizm Coğrafyası	3
0208805	Jeopolitik	3
	Toplam	133 Kredi

Tablo 3

Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nün akademik Kadrosu ve Bunların Bilim Uzmanlık Alanları (Nisan 1994)

Adı ve Soyadı	Akademik Ünvanı	Bilim Uzmanlık Alanı ¹
1-Ergün DAYAN	Yrd.Doç.Dr.	Fizikî Coğrafya
2-Özer YILMAZ ²	Yrd.Doç.Dr.	Fizikî Coğrafya
3-Sencer SAYHAN ³	Yrd.Doç.Dr.	Türkiye Coğrafyası (?)
4-Lütfi ÖZAV	Yrd.Doç.Dr.	Beşerî ve İktisadî Coğrafya
5-Kenan ARINÇ	Yrd.Doç.Dr.	Türkiye Coğrafyası
6-Saliha KODAY	Yrd.Doç.Dr.	Beşerî ve İktisadî Coğrafya
7-Salih CEYLAN	Arş. Gör.	Türkiye Coğrafyası
8-Mehmet TIRAŞ	Arş. Gör.	Bölgesel Coğrafya
9-Zeki KODAY	Arş. Gör.	Türkiye Coğrafyası
10-Mehmet ZAMAN	Arş. Gör.	Beşerî ve İktisadî Coğrafya
11-Fatma KAFALI ¹	Arş. Gör.	Fizikî Coğrafya

Coğrafya Bölümü'nün tek profesör öğretim üyesi ve *beşinci bölüm başkanı Doğanay*, 20 Haziran 1991 tarihi itibarıyla bölümden ayrılırken; akademik eleman sayısı, 18 idi. Ancak, 1991-1994 devresinde bu sayı, Tablo 3'deki toplamına inmişti.

Şüphesiz sonuç, geçici bir çöküş devresini simgeler ve zaten geçmişte de bu tür geçici çöküş devreleri yaşandığını, Tablo 4 açıkça doğrulamaktadır. Elbette Coğrafya Bölümü, nakiller yoluyla zararlı çıkarken, buradan eleman çeken kurumlar, kazançlı çıkmaktadır.

Son çöküş devresi; eğitim kurumunu, tıpkı bir özel sektör iktisadî kuruluşu yönetim anlayışıyla yönetmeye kalkışan 1982-1994 yönetiminin, bilim ahlâkı dışı anlayışlarının bir yansıması olmakla birlikte; bu konuda, Coğrafya Bölümü elemanı, ya da bu

¹Elemanın, doktorasını, yapıpçı veya yapmakta olduğu Coğrafya Anabilim Dalı esas alınmıştır.

²5 Ağustos 1993 tarihi itibarıyla, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümü'nde görevlendirilmiştir (iki yıllık bir süre için).

³Bu elemanın, ne coğrafyacısı olduğu henüz belli değildir. Coğrafya Bölümü'nün *Bölgesel Coğrafya Anabilim Dalı* araştırma görevliliği sınavına girmiş ve bu dala alınmıştır. Fizikî Coğrafya Anabilim Dalı-Jeomorfoloji alanında, *yüksek lisans tezi* hazırlanmıştır (Hazar Gölü'nün kıyı depoları). Fizikî Coğrafya Anabilim Dalı'nın *Bitki Coğrafyası* alanında *doktora tezi* hazırlanmıştır (Tekke Yarımadasının Bitki Coğrafyası, İstanbul 1990). Ancak, 1990'da bölümün *Türkiye Coğrafyası Anabilim Dalı*, yardımcı doçent öğretim üyeliğine atanmış olup, Kırşehir Eğitim Fakültesi'ne nakletmiştir.

Tablo 4

Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat (Edebiyat) Fakültesi Coğrafya Bölümü' den Nakletmiş Coğrafyacılar (1976-1994)

Ayrılan Eleman ¹	Ayrılış Yılı	Yeni Görev Yeri
1-Prof.Dr. Tevfik TARKAN	1976	E.Ü. Mühendislik Fak. (merhum)
2-Prof.Dr. A. Necdet SÖZER	1978	E.Ü. Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü
3-Prof.Dr. Ahmet ACAR	1978	Ç.Ü. Mühendislik Fak. (merhum)
4-Prof.Dr. Asaf KOÇMAN	1980	E.Ü. Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü
5-Prof.Dr. İbrahim ATALAY	1981	E.Ü. Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü
6-Prof.Dr. Ahmet NİŞANCI	1984	On dokuz Mayıs Üniv. Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
7-Yrd.Doç.Dr. Aykut ACAR	1986	Ayrıldı. Halen D.Ü. Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
8-Dr. Meral AVCI	1988	I.Ü. Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü
9-Dr. Sedat AVCI	1989	I.Ü. Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü
10-Prof.Dr. Hayati DOĞANAY	1991	Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü
11-Doç.Dr. Ramazan ÖZEY	1991	M.Ü. Atatürk Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü
12-Yrd.Doç.Dr. Nuriye FARIMAZ	1992	M.Ü. Atatürk Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü
13-Yrd.Doç.Dr. Sabahat UZUN	1992	On dokuz Mayıs Üniv. Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
14-Yrd.Doç.Dr. İhsan BULUT	1993	Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü
15-Yrd.Doç.Dr. Ökkeş KESİCİ	1993	Yüzüncü Yıl Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü
16-Yrd.Doç.Dr. Hayriye SAYHAN	1994	Muhtemelen Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
17-Yrd.Doç.Dr. Osman YILMAZ	1994	Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı
18-Yrd.Doç.Dr. Sencer SAYHAN	1994	G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi

¹ Ayrıldığı yıldaki ünvanı

bölümde eleman iken ayrılmış her coğrafyacıya görev ve sorumluluk düşmektedir. Çünkü, bölümü Türk coğrafya bilim hayatına, kurucusu merhum Prof.Dr. Tevfik Tarkan (1923-1984) kazandırmıştır. Unutmayın ki, gerek şu anda Coğrafya Bölümü'nde görev yapan coğrafyacılar ve gerekse buradan mezun olup, üniversitemize intisâb eden, ya da bu bölümden ayrılıp, diğer üniversitemizde görev yapan coğrafyacı elemanlar, bu bölüm sayesinde ilmi anlamda *eli kalem tutar* konuma gelmişlerdir. Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, inanıyorum ki, yeniden bir yükselme devrine girecektir. Çünkü, 1982-1994 devresini kapsayan oniki yıllık bir *zoraki işgal devri* sona ermiş ve idarenin başına 1994 yılında ilimden-irfandan anlayan bir yönetim getirilmiştir...

1.2- Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümü:

Atatürk Üniversitesi'nde coğrafya ilminin gelişme aşamaları (veya çöküş devreleri) incelenirken, Türk coğrafya ilmi adına kıvançla kaydetmemiz gereken önemli bir gelişme de, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde çağdaş ilmin gereklerine uygun olarak eğitim-öğretim ve araştırmalar yapan, yepyeni bir Coğrafya Eğitimi Bölümü kurulmuş olmasıdır. 08 Ağustos 1994 tarihi itibarıyla oluşan bu yeni bölüm, öncelikle Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Erol ORAL ve Dekan Prof.Dr. Şerif AKTAŞ'ın eseri olup, bütün eğitim fakültelerimize örnek teşkil etmiştir. Yakın bir gelecekte, bütün eğitim fakültelerimizin, Sosyal Bilimler Eğitimi (Tarih Eğitimi ve Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalları), Fen Bilimleri Eğitimi (Matematik, Fizik, kimya ve Biyoloji Anabilim Dalları) ve Yabancı Diller Eğitimi Bölümleri (İngilizce, Almanca ve Fransızca Eğitimi Anabilim Dalları), bu iki akademik yöneticinin öncülüğünü yaptıkları karar sayesinde, bölüm olma statüsüne yükselebileceklerdir.

Gerçi, 1961'de Erzurum'da M.E.B'na bağlı olarak açılan Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü, o zamanlar adı bile yanlış ifade edilen (Sosyal Bilimler Bölümü), bir Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü'ne de sahipti. Ama bağımsız bölümler; Türkçe Eğitimi ve Matematik Eğitimi bölümleri idi. Fizik, kimya ve biyoloji ilimleri, Fen Bilimleri Eğitimi adı altında, tarih ve coğrafya ilimleri ise, Sosyal Bilimler Eğitimi adı altında kurulmuştu. Bu bölümü seçen öğrencilere, tarih ve coğrafya ilimleri, aynı anda okutuluyordu. Bu tür bir eğitim-öğretim sistemiyle, nitelikli orta öğretim öğretmen adayları yetiştirilmesi mümkün olamazdı. Çünkü, bilimler başdöndürücü bir hızla gelişip, her geçen devre yeni yeni bilim dalı bilim alanlarına ayrılırken; aynı zamanda kimya, fizik ve biyoloji, ya da tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi öğretmeni sayılan bir öğretmen yetiştirme sistemi uygulamaya, bu enstitülerde devam ediliyordu. Yani, çağdaş ilmin yöntem ve ilkelerine aykırı bir uygulama vardı. Böyle bir sistemle, nitelikli branş öğretmenleri yetiştirmek mümkün değildi. Mezun olup atanan öğretmenler, sonradan kendilerini yetiştiriyorlar; veya *az bilen, ama bildiğini iyi öğrenen öğretmenler* olarak, göreve devam ediyorlardı.

Zamanla işe, politik tercih de karışmış ve öğrenci adayları seçme sınavları dejenere olmuş; politik mülahazalar, bilgi ve becerinin önüne geçmiş; eğitimeci kadroları da tahrip edilmişti. Atamalar, M. E. B. Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü tarafından yapıldığı için, siyasî iktidar değişiklikleri, derhal bu yüksek öğretim kurumlarında eğitim-öğretim kadrolarını değiştiriyor; tecrübeli öğretmenler görevden alınıyor; yerlerine, stajyerliği yeni kalkmış; iktidardaki partinin tarafında olmak ya da öyle gözükmekten başka pek becerisi olmayan, hayatında bir sayfalık bir bilimsel içerikli yazı yazmamış elemanlar getiriliyordu. Hatta, Türk

millî eğitimine damgasını vurmuş; Atatürk'ün emriyle kurulmuş ve 1935'ten beri eğitim-öğretim yapan Gazi Eğitim Enstitüsü (Gazi Terbiye Orta Muallim Mektebi) bile, tahrip edilerek, aynı duruma düşürülmüştü.

Nihayet 12 Eylül 1980 sonrası, 1981'de 2547 sayılı yasa çıkarılıp, Türk yüksek öğretim sisteminde, âdeta bir *tevhid-i tedrisat*, yani yüksek öğretimi birleştirme operasyonu uygulanırken; bu yasa ile birlikte eski *eğitim enstitüleri* de *eğitim fakülteleri* adıyla, üniversitemize bağlandı.

İşte bu operasyonun bir sonucu olarak, 1982 yılında Atatürk Üniversitesi bünyesinde; fiziki kapasitesi, akademik disiplinden geçmiş araştırmacı ve eğitmen akademisyen kadrosu, giderek artan bilimsel yayınları, öğrenci akışında hızla yükselen öğrenci taban puanları, *müdürlük ve bölüm şefliği* anlayışından, *dekanlık-bölüm başkanlığı* ve *anabilim dalı başkanlığı* gibi, üniversiter çağdaş yönetim organizasyonunu tamamlamış; 1993-1994 eğitim ve öğretim yılında 16 bölümden oluşan, yepyeni bir fakülte doğmuştur. Bunun adı, *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi*'dir. Bu organizasyon kurulurken, şüphesiz büyük zorluklarla karşılaşmıştır. Çünkü, *mektep ve orada ders veren hoca* anlayışından; bilim felsefesi ve araştırmacı anlayışının yerleştirildiği, çağdaş bilimsel bakış anlayışına yükselmek; aslında, sanıldığından çok zor bir reform hareketidir. Özellikle de yirmi yılı aşkın bir süre boyunca, bir yüksek öğretim kurumunda görev; öğrencilere ders konuları dikte ettirme ve sınav evrakı okumaktan ibaret sayılmışsa... İşte bu yeni bölümlerden biri de, *Coğrafya Eğitimi Bölümü*'dür (1982-1994 devresinde Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı iken, 08 Ağustos 1994 tarihinde Y.Ö.K kararı ile bölüm olmuştur). Burada yeri gelmişken, önemli saydığım bir konuda; Fen-Edebiyat Fakülteleri, Fen ve Edebiyat ile Eğitim Fakülteleri öğrencilerini, aydınlatmak istiyorum.

Yaklaşık 1982'den buyana, sıkça gündeme getirilen bir sorun vardır: O da, *Coğrafya bölümleri mi daha iyi yetişmiş mezunlar verirler; coğrafya eğitimi bölümleri mi daha iyi yetişmiş mezunlar verirler* sorusudur.

Hemen belirtelim ki, sözkonusu nitelik, her şeyden önce, yeterli ve yetişmiş öğretim üyesi sayısının mevcut olup olmayışına bağlıdır. Öğretim üyesi sayısı yeterli ise, her ikisi de, bu ilimlerin araştırma ilke ve metotlarını kavramış, çok başarılı mezunlar yetiştirilebilmektedir. Çünkü, az önce de ifade edildiği üzere, coğrafya eğitimi bölümlerinde eğitim-öğretim yapılan bilim dalı alanlarıyla, coğrafya bölümlerinin eğitim-öğretim yapılan bilim dalı alanları, birbirinden pek de farklı değildir. Bir farkla ki, *eğitim bilimleri dersleri*, eğitim fakültelerinin bütün bölümlerinde, *pedagoji dersleri* adı altında, *ortak-zorunlu ve kredili dersler* olarak okutulurlar. Unutmamak gerekir ki, bu derslerden özellikle *eğitim psikolojisi*, *rehberlik*, *genel öğretim metotları* ve *özel öğretim metotları* gibi eğitim bilimi bilim alanlarını, yeterince bilmeyen bireyler, ezberle eğitim-öğretim yaparlar. Sınıflarında, terör havası estirerek, tehdide başvurarak, ama birer *tehdit odağı* olarak disiplinli sağlayan öğretmenler vardır. *Deneme-yanılma yoluyla ve yıllar sonra, öğretmenlik mesleğinin, çok ince bir sanat olduğunu* kavrarlar. Ancak ne yazık ki, öğrenene kadar da, pek çok öğrenciyi derslerinden, hatta ilimden ve okuldan soğuturlar. Ayrıca, pek çok okul-öğrenci disiplin sorununa da yol açarlar...

İşte eğitim enstitüleri devresinden buyana, eğitim fakültesi mezunlarının, fen ve edebiyat fakültesi mezunlarına üstün yönlerinden biri de, meslekî beceri üstünlükleridir. Ayrıca

belirtmek gerekir ki, M. E. B'nun meslekî sınavla öğretmen aldığı devrelerde eğitim fakültesi mezunlarının, fen ve edebiyat fakültesi mezunlarından çok daha fazla başarı sağladıkları görülmüştür. Anlaşıyor ki eğitim fakültesi, millî eğitimimizin istediği nitelik ve beceri düzeyine ulaşmış öğretmen adayları yetiştirirler.

Zaten, hatırlanacağı üzere fen ve edebiyat fakülteleri, öğretmen değil, *araştırmacılar* yetiştirmek üzere kurulmuşlardır. Bu nedenle de diploma ünvanları, eğitim fakültesi mezunlarında olduğu gibi örneğin *coğrafya öğretmeni, tarih öğretmeni, fizik öğretmeni...* değil; *coğrafyacı, tarihçi, fizikçi, biyolog...* gibi ünvanlardır. Ama, bu kadar çok sayıda alınan öğrenciyi, nasıl araştırmacı nitelikte yetiştireceğimiz de, çok önemli ve ayrı bir sorundur.

Esasa yönelik bu açıklamalardan sonra, şimdi *Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümü*'nü gelişmesi, yapısı ve amaçları yönünden, biraz daha yakından tanıyalım:

Bölüm; müfredat programı, araştırma ve eğitim-öğretim faaliyetleri bakımından *bağımsız*; yönetimi itibarıyla, *Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi*'ne bağlı bir akademik birimdir. Bütün benzerlerinde olduğu gibi, bölüm de, *orta öğretim okullarımıza coğrafya branş öğretmenleri yetiştirmek üzere*, 1981-1982 eğitim-öğretim yılında kurulmuştur. Akademik anlamda, kuruluş tarihi henüz yeni olmakla birlikte; hızlı aşama yapmakta olan, bir eğitim-öğretim ve araştırma birimi konumuna gelmiştir.

Coğrafya Eğitimi Bölümü'nde en radikal reform, 1991-1992 eğitim-öğretim yılında yapılmıştır. Bu iyileştirme ve değişiklik operasyonunun esası, *Bölüm Müfredat Programı Değişikliği* olarak da nitelenebilir. Çünkü değişikliğin odak noktasını, bu operasyon teşkil etmiştir. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi'nin, bugünkü idari organizasyonunun ana hatları daha 1982'de belirlenip, akademik yapıları bağımsız anabilim dalları durumuna getirildiği halde, 1982. öncesinin, adı bile yanlış ifade edilen sosyal bilimler anlayışı, bölüme ve dolayısıyla da, anabilim dalları müfredat programlarına hâkim durumda idi. Bu programla, nitelikli coğrafya öğretmeni adayları yetiştirmek mümkün olamayacağı gibi, öğrencilere, temsil etme sorumluluğu yüklenen coğrafya ve tarih gibi geniş ufuklu ilimlerin; araştırma metodları, temel düşünce ilkeleri, temel terminolojileri ve uygulanış alanlarını kavratmak da mümkün olamazdı. Çünkü, Tarih Eğitimi Bölümü (1994 öncesinde anabilim dalı) öğrencileri, sekiz yarıyıl boyunca okudukları toplam kredi ders sayısının % 40'ı oranında coğrafya ilmi bilim alanı dersleri; Coğrafya Eğitimi Bölümü (1994 öncesinde anabilim dalı) öğrencileri ise, yine % 40 oranında tarih ilmi bilim alanı dersleri alıyorlardı. Bölümlerde sekiz yarıyıl içinde sadece 120 kredi saatlik ders okutuluyor ve onun da, tarihçiler için 40 saati coğrafya derslerinden, coğrafyacılar için de, yine 40 saati tarih derslerinden oluşuyordu (Bunlar, 1983'de hazırlanmış bilim mantığı dışı programlardı).

Şüphesiz bu *kısr ve irrasyonel müfredat programı* yapısıyla, tarih bölümleri, ya da coğrafya bölümlerinin müfredat programı mezunlarına verilen diplomalara eşdeğer diplomalar vermek, açık bir *bilimsel haksızlık*.

Bu sakıncaları göz önünde tutan *bölüm* Bölüm Başkanlığı 1991-1992 eğitim-öğretim yılında, bölümlerin (anabilim dallarının) müfredat programlarını köklü değişikliklere uğratarak, bilimsel temellere oturtmaya çalışmıştır (Tablo 4). Bu yenileştirme operasyonunun ana hatları, şöyle özetlenebilir: Coğrafya Eğitimi Bölümü'nün *müfredat programı*; Türkiye Turizm Coğrafyası, Kıtalar Coğrafyası, Doğal Kaynaklar, Coğrafya'da Metodoloji, Çevre

Sorunları... gibi yeni dersler de konulmak suretiyle, 32 adet coğrafya ilmi bilim alanı ve 133 kredi saatten oluşturulmuştur.

Ayrıca, *arazi tatbikatları ve öğrenci lisans tezleri* (bitirme tezleri), eğitim-öğretimin zorunlu birer tamamlayıcısı uygulama faaliyeti, durumuna getirilmiştir. Bölüme alınan ve alınacak elemanların yetiştirilmesi amacıyla, 1991-1992 eğitim-öğretim yılından geçerli olmak üzere bölümde **lisans üstü eğitim-öğretim** (yüksek lisans ve doktora) programları başlatılmıştır.

Bunlar, şüphesiz yeni bir akademik birim için, sevindirici gelişmelerdir. Ama bunun onuru, sadece Bölüm Başkanlığı yönetimine ait değildir. Bunda esas pay, Dekanlık Makamı yönetiminindir. Güçlü bilimsel kişiliği, geniş bilimsel bakış ufku ve bilimler arasında fark ayırt etmeyen objektif tutumu ile 1989'dan beri Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi'nin dekanlık görevini yürüten **Prof.Dr. Şerif AKTAŞ**'ın modern bir *Coğrafya Eğitimi Bölümü* oluşmasında, önemli katkıları olmuştur.

Hatırlanacağı üzere herhangi bir akademik birimin bilimsel gücü, akademik kadrosuyla ölçülür. Bu kriter bakımından da, Coğrafya Eğitimi Bölümü'nde sevindirici gelişmeler vardır. Bölüm, anabilim dalı bazında 1981-1982'de oluşturulduğu zaman, belki inanılması biraz zordur ama, tek bir öğretim elemanı vardı: Öğr.Gör. Yılmaz KOYUNCU*. Yine inanılması zor bir gerçek olmakla birlikte, 1981-1984 devresinde bu bölümde dersler, büyük çoğunluğuyla tarihçi, sanat tarihçi, iktisatçı gibi branş dışı elemanlar tarafından okutulmuştu. Bu çıkmazı aşmanın yolu, yeter sayıda araştırma görevlisi eleman almaktı. Akılcı yol, buydu ve böyle de yapıldı.

Alınan elemanlardan ilki, 1984 yılında göreve başlayan, Arş. Gör. Ali UZUN olmuştur¹. Onu, 1985'te Arş.Gör. İbrahim Güner², Arş. Gör. Hakkı Yazıcı³, Arş.Gör. Mustafa Girgin⁴ ve Arş.Gör. Abdullah Köse⁵'nin göreve başlamaları izlemiştir.

Anabilim Dalına, iki yıla yakın bir süre eleman alınmasına ara verilmiş ve 1987'de, Arş.Gör. Halil Koca alınmıştır.⁶

* Koyuncu, 21 Haziran 1994 tarihi itibarıyla vefat etmiştir. Merhuma, bu inceleme yazım vesilesiyle de, bir kez daha Allah'tan rahmet diliyorum.

¹Yrd.Doç.Dr. Ali Uzun; 1992'de nakletmiş olup, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı elemanıdır.

²Yrd.Doç.Dr. İbrahim Güner; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Beşerî ve İktisadî Coğrafya Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

³Yrd.Doç.Dr. Hakkı Yazıcı; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Bölgesel Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

⁴Yrd.Doç.Dr. Mustafa Girgin; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Fizikî Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

⁵Yrd.Doç.Dr. Abdullah Köse; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Türkiye Coğrafyası Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

⁶Yrd.Doç.Dr. Halil Koca; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Beşerî ve İktisadî Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

Bu elemanlardan sonra Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı kadrolarına, sırayla şu elemanlar alınmıştır: 1991 yılında Prof. Doğanay¹ ve Uzm. Çidem Ünal², 1992'de Arş.Gör. Fevzi Şahin³, Arş.Gör. Yılmaz Arı⁴ ve Arş.Gör. Ünal Özdemir⁵; 1993'de arş.Gör. Mustafa Ertürk⁶, Yrd.Doç.Dr. İhsan Bulut⁷ Uzm. Yaşar Gök⁸ ve 1994'de Arş.Gör. Ünsal BEKDEMİR⁹ Böylece 1993-1994 eğitim ve öğretim yılında, Coğrafya Eğitimi Bölümü'nde araştırmalar, eğitim ve öğretim faaliyetleri, 6'sı öğretim üyesi, biri ögr. gör. ve 5'i de öğretim üyesi yardımcısı eleman olmak üzere, toplam 13 elemanla yürütülüyordu (Tablo 6).

Tablo 4

Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitim Bölümü Müfredat Programı (1991-1992 Eğitim-Öğretim Yılı)

I. SINIF					
GÜZ YARIYILI			BAHAR YARIYILI		
	Haf.Ders Sa.			Haf. Ders Sa.	
Dersin Adı	Teorik	Kredi	Dersin Adı	Teorik	Kredi
1 Coğrafya'ya Giriş	2	2	2 Coğrafya'ya Giriş	2	2
1 Jeomorfoloji'ye Giriş	3	3	2 Jeomorfoloji'ye Giriş	3	3
1 Genel Klimatoloji	3	3	2 Genel Klimatoloji	3	3
1 Kartoğrafya	4	4	2 Kartoğrafya	4	4
1 Toprak Coğrafyası	2	2	2 Toprak Coğrafyası	2	2
1 Ekonomik Coğrafya'ya Giriş	2	2	2 Ekonomik Coğrafya'ya Giriş	2	2
1 Tarih'e Giriş	2	2	2 Tarih'e Giriş	2	2
1 Eğitim'e Giriş	2	2	2 Eğitim Sosyolojisi	3	3
1 Türk Dili	2	0	2 Türk Dili	2	0
1 Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi	2	0	2 Atatürk İlk ve İnk. Tarihi	2	0
Toplam	24	20	Toplam	25	21

¹Prof.Dr. Hayati Doğanay; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Türkiye Coğrafyası Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesi ve Coğrafya Eğitimi Bölümü Başkanındır.

²Dr. Çidem Ünal; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Bölgesel Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı elemanıdır.

³Arş.Gör. İ. Fevzi Şahin; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Türkiye Coğrafyası Eğitimi Anabilim Dalı elemanıdır.

⁴Arş.Gör. Yılmaz Arı; Coğrafya Eğitimi Bölümü Fiziki Coğrafya Eğitimi elemanı iken, Balıkesir Üniversitesi (Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü) hesabına yurt dışı sınavlarını kazanmış ve 01 Ağustos 1993 tarihinde Bölümden ayrılmıştır.

⁵Arş.Gör. Ünal Özdemir; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı elemanıdır.

⁶Arş.Gör. Mustafa Ertürk; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı elemanıdır.

⁷Yrd.Doç.Dr. İhsan Bulut; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

⁸Uzm. Yaşar Gök; Coğrafya Eğitimi Bölümü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı elemanı olup, hem Atatürk Üniversitesi Genel Sekreteri ve hem de doktora öğrencisidir.

⁹Arş.Gör. Ünsal BEKDEMİR, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı elemanıdır.

II. SINIF					
GÜZ YARIYILI			BAHAR YARIYILI		
	Haf. Ders Sa.			Haf. Ders Sa.	
Dersin Adı	Teorik	Kredi	Dersin Adı	Teorik	Kredi
3 Jeomorfoloji (Kurak Bölgeler)	2	2	4 Jeomorfoloji (Karst Topografyası)	2	2
3 Hidrografiya	2	2	4 Hidrografiya	2	2
3 Bitki Coğrafyası	2	2	4 Bitki Coğrafyası	2	2
3 Kırsal Yerleşmeleri	3	3	4 Şehir Yerleşmeleri	3	3
3 Nüfus Coğrafyası	2	2	4 Beşeri Coğ. Tatbi.	2	2
3 Genel Jeoloji	2	2	4 Fiziki Coğ. Tatbi.	2	2
3 Kıtalar Coğrafyası	3	3	4 Kıtalar Coğrafyası	3	3
3 Türk Tarihine Giriş	2	2	4 Türk Tarihine Giriş	2	2
3 Eğitim Psikolojisi	3	3	4 Eğitim Programları ve Öğretim Yöntemleri	3	3
3 Yabancı Dil	2	0	4 Yabancı Dil	2	0
Toplam	23	21	Toplam	23	21

III. SINIF					
GÜZ YARIYILI			BAHAR YARIYILI		
	Haf. Ders Sa.			Haf. Ders Sa.	
Dersin Adı	Teorik	Kredi	Dersin Adı	Teorik	Kredi
5 Jeomorfoloji (Volkan Topoğrafyası)	2	2	6 Jeomorfoloji (Buzul Topoğrafyası)	2	2
5 Çevre Sorunları	2	2	6 Çevre Sorunları	2	2
5 Doğal Kaynaklar	2	2	6 Doğal Kaynaklar	2	2
5 Ulaşım Coğrafyası	3	3	6 Sanayi Coğrafyası	3	3
5 Türkiye Fiziki Coğ. (Türkiye Jeomorfolojisi)	2	2	6 Türkiye Fiziki Coğ. (İklim-Bitki-Hidrografiya)	2	2
5 Enerji Kaynakları	3	3	6 Orta Doğu Ülkeleri	3	3
5 Afrika Ülkeleri	3	3	6 Asya Ülkeleri	3	3
5 Eğit. ölçme ve Değer.	3	3	6 Eğitim Teknolojisi	2	2
Toplam	20	20	Toplam	19	19

IV. SINIF					
GÜZ YARIYILI			BAHAR YARIYILI		
	Haf. Ders Sa.			Haf. Ders Sa.	
Dersin Adı	Teorik	Kredi	Dersin Adı	Teorik	Kredi
7 Avrupa Ülkeleri	3	3	8 Amerika Ülkeleri	3	3
7 Türkiye Bölgeler Coğ.	4	4	8 Türkiye Bölgeler Coğ.	4	4
7 Türkiye Beşeri Coğ. (Giriş-Nüfus)	3	3	8 Türkiye Beşeri Coğ. (Yerleşmeler-Planlaması)	3	3
7 Türkiye Ekonomik Coğ. (Tarım-Ormanlık-Su ürünleri)	3	3	8 Türkiye Ekonomik Coğ. (Madenler-Sanayi-Ulaşım-Ticare)	3	3
7 Coğrafya'da Metodoloji	3	3	8 Bitirme Tezi	2	2
7 Turizm Coğrafyası	2	2	8 Türkiye Turizm Coğ.	2	2
7 Rehberlik	3	3	8 Eğitim Yöntemleri	2	2
			8 Orta Dereceli Okullarda Uygulama	15 Gün	
Toplam	21	21	Toplam	19	19

Coğrafya Branş Dersleri	133
Zorunlu Dersler	12
Meslek Dersleri	21
Tarih Dersleri	8
Toplam	174

Şüphesiz bu akademik kadro, pek de yeterli sayılmaz. İdeal sayılabilmesi için, 15 ila 20 arasında olması gerekir. Ancak, gerek 1992 yılı itibarıyla sayıları 35'e ulaşan eğitim fakültelerinin eşdeğer coğrafya eğitimi bölümleri ve gerekse Fakültemiz Coğrafya Eğitimi Bölümü'nün oluşum yılı olan 1981-1982 eğitim-öğretim yılındaki durumu hatırlanırsa, aradan geçen ilk on yıl içinde, bölümde çok çarpıcı bir atılım yapıldığı kolayca anlaşılabilir. Mevcut kadro, tabandan takviye edilmesi kaydıyla, yerinde tutulabilirse; eğitim-öğretim ve araştırma faaliyeti bakımından, Coğrafya Eğitimi Bölümü gelecek için büyük üniteler vaat etmektedir.

Tablo 5

**Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümü Akademik Kadrosu
(1993-1994 Eğitim-Öğretim Yılı)**

Adı ve Soyadı	Akademik Ünvanı	Bilim Uzmanlık Alanı
1- Hayati DOĞANAY	Prof.Dr.	Türkiye Coğrafyası Eğitimi
2- İbrahim GÜNER	Yrd.Doç.Dr.	Beşerî ve İktisadî Coğrafya Eğitimi
3- Mustafa GİRGİN	Yrd.Doç.Dr.	Fizikî Coğrafya Eğitimi
4- Hakkı YAZICI	Yrd.Doç.Dr.	Bölgesel Coğrafya Eğitimi
5- Abdullah KÖSE	Yrd.Doç.Dr.	Türkiye Coğrafyası Eğitimi
6- İhsan BULUT	Yrd.Doç.Drs	Beşerî ve İktisadî Coğrafya Eğitimi
7- Halil KOCA	Yrd.Doç.Dr.	Beşerî ve İktisadî Coğrafya Eğitimi
8- Çidem ÜNAL	Dr.	Bölgesel Coğrafya Eğitimi
9- İ.Fevzi ŞAHİN	Arş.Gör.	Türkiye Coğrafya Eğitimi
10- Ünal ÖZDEMİR	Arş.Gör.	Beşerî ve İktisadî Coğrafya Eğitimi
11- Mustafa ERTÜRK	Arş.Gör.	Bölgesel Coğrafya Eğitimi
12- Yaşar GÖK	Uzm.	Beşerî ve İktisadî Coğrafya Eğitimi
13- Ünsal BEKDEMİR	Arş.Gör.	Beşerî ve İktisadî Coğrafya Eğitimi

Coğrafya Eğitimi Bölümü'nün aşama yapmasında, Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü yönetiminin, 1982-1990 devresinde yaptığı katkılar, şüphesiz burada hatırlanmalıdır. Bu katkılar; ders vermek, bölümün en başarılı öğrencileri arasından seçip, bu bölüme (anabilim dalına) akademik elemanlar almak suretiyle yapılan katkılar ve 20 Haziran 1991 tarihine kadar geçen süre içinde, bölümün bugün öğretim üyesi sıfatını taşıyan beş elemanına Coğrafya Bölümü'nde lisans üstü eğitim yaptırılması gibi hizmet ve faaliyetler olarak, burada hatırlanabilir. Ancak, bugün Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümü, çağdaş bir eğitim-öğretim ve araştırma birimi olma görünümünü, 1991-1994 devresinde kazanmıştır. Sayısı 13'ü bulan akademik eleman, yeterli eğitim-öğretim araç ve gereçleri, dersliklerinin fizikî kapasitesi, coğrafya ilminin bilimsel gelişme ve uzmanlaşma alanlarını az çok içermiş, amaca uygun müfredat programı, finanse edilen arazi tatbikatları, bitirme (lisans) tezleri, lisans üstü çalışmaları ve yayınları, bu çağdaş yapının, başlıca temel göstergeleri ve somut sonuçlarıdır.

Artık Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde, nitelikli coğrafyacılar tarafından temsil edilen ve gelecek için ümitler vaat eden, bir coğrafya ilmi olgusu vardır. Bu olguya, orta öğretim için üstün nitelikli coğrafya öğretmeni adayları yetiştirilmesi de dahildir. Zaten esas amaç, budur.

2- Atatürk Üniversitesi'nde Coğrafya araştırmaları:

Atatürk Üniversitesi'nde *coğrafi yayın hayatı* incelenirken, az önce yapıldığı şekilde, yine iki akademik araştırma birimi ve yayınlarını sözkonusu edeceğiz:

1- Coğrafya Bölümü

2- Coğrafya Eğitimi Bölümü

2.1. Coğrafya Bölümü'nde Araştırmalar ve Yayın Hayatı:

Bu sorunu analiz etmeden önce, Türk coğrafya ilmi dünyasının seçkin simalarından Prof. Erinç tarafından kaleme alınan konuyla ilgili bir inceleme yazısında; Atatürk Üniversitesi'nde bir Coğrafya Bölümü'nün kuruluş amaçları ve görevlerini hatırlattıktan sonra, yanlıcı kanaat ve anlayışlara sebebiyet verecek nitelikte olan bir görüşünü, kısaca analiz edip, düzelterek konuya girmek istiyorum:

Sayın Erinç, bu incelemesinin Atatürk Üniversitesi Coğrafya Bölümü'nü tanıtmaya ayırdığı kısmının bir pasajında, şöyle demektedir¹:

Türk Coğrafyasının son 30 yıllık (1942-1972) gelişme aşamaları incelenirken, üzerinde durulması gerekli diğer bir olay, Erzurum'da Atatürk Üniversitesi'ne bağlı olarak, bir coğrafya bölümü çekirdeğinin kurulmasıdır... Özellikle Doğu Anadolu'nun problemlerine eğilecek coğrafyacıları yetiştirmek üzere müstakilen öğretim yapan bir bölüm hâline gelememiş; faaliyeti; ancak diğer bazı dalların öğrencilerine, aydınlatıcı mahiyette yardımcı dersler yapmaya inhisar etmiştir... Türkiye'nin bu yeni coğrafya bölümü çekirdeğinde kaydedilen gelişme, iki elemanın (merhum Tarkan ve Sözer kastediliyor) öğretim üyesi payesini kazanmaları (merhum Tarkan ve Sözer'in profesör ünvanı kazanmaları kastediliyor) ve bilhassa, beşerî-iktisadî coğrafya bakımından, bölgesel tetkiklere yönelmiş olmalarıdır...

Erinç'in, 1973-1974 devresi öncesi için Coğrafya Bölümü ile ilgili olarak dile getirdiği bu temennilere, katılmamak mümkün değildir. Gerçekten de, Atatürk Üniversitesi'nde coğrafya ilmi, yetişmiş coğrafyacılarla sürekli güçlü tutulmalı ve araştırma konuları, mutlaka bölgeden seçilmelidir. Bu görüş, bugün daha çok önem kazanmıştır. Çünkü Doğu Anadolu, birçok Avrupa ve hatta dünya ülkesinden daha büyük arazisi olan bir bölge olup, henüz az incelenmiştir. Coğrafi yönleriyle de, araştırılıp gün ışığına çıkarılması gereken, pek çok bilimsel sorunu vardır. Hatta bölge, coğrafya ve jeoloji, belki de, sosyoloji ve etnografya ilimleri gibi bir çok ilim konusu için, az tanınan bir laboratuvar görünümündedir. Araştırmalar, bazı coğrafyacı meslektaşlarımızın sıkça tekrarladıkları üzere; örneğin sefa muhiti Bodrum, Antalya, veya Teke yarımadasından seçilmemelidir. Hazar (Gölcük) gölü kıyı depoları, ya da Van gölü kıyısına... yönelik de olmamalı. Bunlara, her zaman kolayca gidilebilir ve zaten yerli-yabancı bilim adamları, yurdumuzun kolay gidilen bu yerlerine defalarca gitmişler; araştırmalar yapıp

¹Erinç, S., 1973, a.g.m, s. 144.

yayınlanmışlardır. Atatürk Üniversitesi coğrafyacıları konularını, Doğu Anadolu'nun örneğin vadileri, platoları, dağları ve ücra köşelerinden seçmelidirler. Kazı bahanesi yoluyla, Almanya'dan *fosil dövizi* transfer etmek, ilim sanulabilir. Ama bu, ilim değil, ilmi ticarî meta olarak görmek ve ticarete tahvil etmek anlamına gelir. Çünkü *kazı* tekniği, amacı ve pratiği gibi yönleriyle, tamamen arkeoloji ve prehistorya ilmi uzmanlarının, beceri ve görev alanına girer.

Ancak yine de, az önce değinilen fikirlerin sahibi Erinc'in, değerlendirme yaparken göz ardı ettiği, iki önemli nokta dikkati çekmektedir:

a) Bir bölüm ya da anabilim dalı, hukuken kurulmuş ise, o akademik birim, küçültücü gösterilmesi gereken, artık bir nüve falan değildir. Yasal bir zemin üzerinde, Atatürk Üniversitesi Coğrafya Bölümü 1961'den ve Coğrafya Eğitim Bölümü ise, 1982'den buyana mevcuttur.

Tavsiyelerde bulunmak, bunları uygulamaktan çok daha zordur. Ama, bol profesörlü ve bol doçentli bölümlerden, bunların bazılarının atıl olduğu herkes tarafından bilindiği halde; bu **kadro fazlası** elemanları, 12 eylül 1980 yönetimi bile Ankara, İstanbul ve İzmir'den ayırıp, öğretim üyesiz üniversitemize, devamlı sitatüde elemanlar olarak gönderememiştir. Peki, ne ima etmek istiyoruz?

b) Erinc'in, gerek az önce söz konusu edilen incelemesi ve gerekse Türk coğrafya ilminin gelişmesiyle ilgili bir diğer önemli yayınında¹, Atatürk Üniversite Coğrafya Bölümü'nün yayınlarına, hiç atıf yapılmadığı göze çarpar. Eserde, 1935'ten beri faal olan D.T.C.F Coğrafya Bölümü'nün o zamana kadar çıkmış pek çok yayınından, sadece birkaçına yer verilirse, bu sonuç, hiç de şaşırtıcı değildir. Ama, doğru da değildir. Çünkü, *Erinc'in kalemi* diye niteleyebileceğimiz, özgün ve objektif olduğunu bildiğimiz kaleminden, sözünü ettiğimiz bu bölüme ait, sadece iki eser çıkarken; Coğrafya Bölümü'nün kurucusu merhum Tarkan² ve

¹Erinc, S., 1973, Elli Yılda Coğrafya. Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları, No. 11, Ankara

²Merhum Prof. Tarkan'ın, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı başlıca araştırmalar:

Tarkan, T., 1970, *Çoruh vadisinin İskân Özellikleri*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.

Tarkan, T., 1972, *Malazgirt ilçesinde Beşerî Coğrafya Araştırmaları*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 4, Erzurum.

Tarkan, T., 1973, orta ve aşağı Çoruh Havzası. Atatürk Üniv. Yay. No. 166, Edebiyat Fak. Yay. No. 73, Erzurum.

Tarkan, T., 1973, Rize-Hopa Yöresinin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Yay. No. 145, Edebiyat Fak. Yay. No. 35, Erzurum.

Tarkan, T., 1973, Türkiye'de Çay Ziraatı ve Endüstrisi. Atatürk Üniv. Yay. No. 195, Edebiyat Fak. Yay. No. 37, Erzurum.

Tarkan, T., 1973, Ziri Klimatoloji. Atatürk üniv. Yay. No. 230, Edebiyat Fak. Yay. No. 48, Erzurum.

Tarkan, T., 1974 *Anaçizgileriyle Doğu Anadolu Bölgesi*. Atatürk Üniv. Cumhuriyetin 50. Yılı Armağanı: Erzurum ve Çevresi, Cilt: 1, Erzurum

Tarkan, T., 1975, Kıbrıs (Genel Çizgileriyle). Atatürk Üniv. Yay. No. 417, Edebiyat Fak. Yay. No. 77, Erzurum

Tarkan, T., 1976, *Doğu Karadeniz Bölümünün Nüfus ve Yerleşme Özelliklerinin Ana Çizgileri*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 7, Erzurum.

Tarkan T., 1976, *Ege Denizi Kıyıları ve Kıta Sahaneli Sorunları*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 7, Erzurum.

bölümün öğretim üyesi Sözer¹ gelişme aşamaları sözkonusu edilen, yani bir devrenin, muhasebesi ve bilânçosunun yapıldığı bir yayında, bunlardan birkaçına atıflar yapılması, *ilmin objektivite ilkesi* karşısında, bir zorunluluk değil midir?

Coğrafya Bölümü'nde yetişmiş; öğretim üyeliğini ve bölüm başkanlığını yapmış eski bir mensubu olarak (16 Şubat 1977 - 20 Haziran 1991); ilmî çok önem verildiği, ya da ilmin mensuplarının bir kısmının hiç itibar görmeyişinden kaynaklanan bu ihmali düzeltikten sonra, Coğrafya Bölümü bilim hayatı sürecini, biraz daha yakından tanıyalım:

Bölümün kurucusu merhum Tarkan ayrıldıktan sonra, bölüm başkanlığına getirilmiş ve 1978'e kadar görevde kalmış merhum Acar² onu takiben bölümün öğretim üyeliği ve bölüm başkanlığını yapmış olan Atalay³ ile Nişancı⁴ da, dikkat çekici bazı yayınlar yapmışlardır.

¹Prof. Sözer'in, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı başlıca araştırmalar:

Sözer, A.N., 1964, *Erzurum'da Tarih Öncesi Kir Yerleşmesi*. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 22-23, Ankara.

Sözer, A.N., 1968, *Erzurum'da Şehirleşme Hareketi ve Gecekondu Problemi*. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 24-25, Ankara.

Sözer, A.N., 1969, *Diyarbakır Havzası. İş Matbaacılık, Ankara.*

Sözer, A.N., 1970, *Erzurum Ovasının Beşerî ve İktisadî Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Yay. No. 101, İşletme Fak. Yay. No. 9, Erzurum.

Sözer, A.N., 1972, *Kuzeydoğu Anadolu'da Yaylacılık. İş Matbaacılık, Ankara*

Sözer, A.N., 1974, *Erzurum Coğrafyası: Tabii ve Beşerî Özellikler*. Atatürk Üniv. Cumhuriyetin 50. Yılı Armağanı: Erzurum ve Çevresi, Cilt: 1, Erzurum

²Merhum Prof. Dr. Ahmet Acar'ın, Atatürk Üniversitesi elemanı iken yaptığı yayınlar:

Acar, A., 1973, *Erzurum İlinin Fiziki Coğrafyası*. Cumhuriyetin 50 Yılında Erzurum İl Yıllığı, İstanbul.

Acar, A., 1974, *Mineroloji ve Petroğrafya*. Atatürk Üniv. Yay. No. 39, Fen Fak. Yay. No. 339, Erzurum

Acar, A., 1974, *Jeoloji*. Cilt: I, Atatürk Üniv. Yay. No. 367, Fen Fak. Yay. No. 38, Erzurum.

Acar, A., 1974, *Erzurum Ovasında Jeomorfolojik Gözlemler*. Atatürk Üniv. Cumhuriyetin 50. Yılı Armağanı: Cilt: 1, Erzurum ve Çevresi, Erzurum

Acar, A., 1975, *Jeoloji*. Cilt: II, Atatürk Üniv. Yay. No. 425, Fen Fak. Yay. No. 69, Erzurum

Acar, A., 1975, *Tortum ve Çevresinin Jeolojisi ve Jeomorfolojisi Üzerinde Bir Araştırma*. Atatürk Üniv. Yay. No. 317, Fen Fak. Yay. No. 30, Erzurum.

Acar, A., 1978, *Kıymetli Mineraller*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 8, Erzurum.

³Prof. Atalay'ın, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı başlıca yayınlar:

Atalay, I., 1977, *Sultan Dağları ile Akşehir ve Eber Gölleri Havzalarının Strüktürel, Jeomorfolojik ve Toprak Erozyonu Etüdü*. Erzurum.

Atalay, I., 1978, *Erzurum Ovası ve Çevresinin Jeolojisi ve Jeomorfolojisi*. Erzurum.

Atalay, I., 1978, *Akarsularımızda Taşınan Sediment Miktarı ve Akarsularımıza Sediment Veren Kaynaklar Hakkında İlk Not*. Erzurum.

Atalay, I., 1978, *Erzurum Ovası ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası*. Basılmamış Doçentlik Tezi, Erzurum.

Atalay, I., 1979, *Olta Çayı Havzasında Beşerî, Morfolojik ve Jeolojik Faktörlerin Doğal Dengenin Bozulmasına Etkileri*. Ankara.

⁴Prof. Nişancı'nın, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı başlıca yayınlar:

Nişancı, A., 1972, *Türkiye İklim Bölgeleri ve Yağış Özellikleri*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 5, Erzurum

Nişancı, A., 1975, *Sıklık Dağılımları ve Hava Durumlarına Bağlılıkları İçinde Türkiye'nin Yağış Şartların İncelenmesi* Atatürk Üniv. Yay. No. 381, Edebiyat Fak. Yay. No. 73, Erzurum.

Nişancı, A., 1976, *Türkiye'de Kurak (Ya da Nemli) Alanların Dağılışı*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Sayı: 7, Erzurum.

Coğrafya Bölümü elemanı iken, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'ne nakleden (1980) Koçman'ın da, bu bölümün elemanı olduğu yıllarda yaptığı bazı yayımlar vardır¹. Ama şüphesiz Koçman, esas yayın faaliyetini, E.Ü. Coğrafya Bölümü'nde yapmaktadır.

Buraya kadar yayımlarına değinilen elemanlar, Coğrafya Bölümü'nün eski akademik elemanlarıdır. Ancak bölümde, coğrafya ilminin her anabilim dalı bilim alanlarıyla ilgili yayımlara devam edilmektedir. Örneğin Fizikî Coğrafya Anabilim Dalı bilim alanları, şimdilik Yılmaz², Dayan³ ve Sayhan⁴ tarafından temsil edilmektedir. Beşerî ve İktisadî Coğrafya Anabilim Dalı bilim alanlarıyla ilg yayınların sayısında, daha hızlı bir artış bulunduğu dikkati çekmektedir. Bunun esas nedeni, Bölgesel Coğrafya Anabilim Dalı elemanlarının da, bu alanda yayın yapmasıyla ilgilidir. Gerek bölgesel metot ve gerekse sistematik metotla yapılmış; ama yayın yapma güçlüğü nedeniyle birçoğu henüz yayımlanamamış araştırmaların başlıcaları olarak; Özey⁵, Arınç⁶, Bulu⁷, Özav⁸, Yılmaz⁹, Kesici¹⁰, Ceylan¹¹, Tıraş¹², Tüzemen¹³ ve Zaman¹⁴ gibi araştırmacıların çalışmaları burada söz konusu edilebilir.

Nişancı, A., 1978, *Arpaçay Baraj Sahası ve Yakın Çevresi Fizikî Coğrafya Araştırmaları*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 8, Erzurum.

Nişancı, A., 1979, *Iğdır Ovası ve Yakın Çevresinde Uygulamalı İklim Çalışmaları*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Doçentlik Tezi, Erzurum.

Nişancı, A., 1983, *Kurak Bölgeler-Türkiye'de Kuraklık*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Ders Notları, No. 50, Erzurum.

Nişancı, A., 1986, *Belli Hava Durumlarında Erzurum'da Hava Kirliliği*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 15, Erzurum.

Nişancı, A., 1986, *Türkiye'nin Kurak Aylar Sayısına Göre Belirli Bölgeleri ve Bitki Örtüsü*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 15, Erzurum.

¹Prof. Koçman'ın Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı yayımlar:

Koçman, A., 1979, *Yukarı Kura Nehri Havzasının Fiziksel Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Koçman, A., 1980, *Çukurova Bölgesinde Şehirsel Fonksiyonlar, Sanayi İş Sahaları ve Sanayide Kuruluş Yeri Problemi*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 12, Fasikül: 2, Erzurum.

²Yılmaz, Ö., 1984, *Horasan-Sankamış Arasındaki Aras Nehri Havzasının Fizikî ve Tatbiki Fizikî Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Yılmaz'ın yaklaşık 1985-1993 devresindeki yayın sayısı, hepsi de Doğu Anadolu Bölgesi'nden olmak üzere, sekiz adet dolayında idi. Ama bunların hiçbiri, doktora tezi gibi mükemmel değildi. Aslında güçlü bir jeomorfoloji ilmi uzmanı olmasına rağmen, her nedense araştırmalarını jeolog bilim adamlarıyla birlikte yapmış ve araştırmalarının fikir yapısında jeomorfoloji, yani coğrafi görüşler, kaybolup gitmiştir. O kadar ki, ortak yapılan bu araştırmaların fikir yapısına, yer yer % 80 ila % 90 oranında jeoloji ilmi hâkimdir. Bu bilimsel metot hatasından döner ve jeomorfolojik araştırmalara yönelirse, mükemmel coğrafi yayınlar yapabilecekler. Doktora tezi, bunun en açık kanıtıdır.

³Yrd.Doç.Dr. Ergün Dayan'ın 1984-1993 devresinde yaptığı yayımlar arasında, literatüre alınmaya değer iki çalışması bulunduğu göze çarpar:

Dayan, E., 1991, *Munzur Suyu Vadisinin Oluşumu ve Gelişimi*. Coğrafya Meslek Haftası'na (20-24 Kasım 1991, İzmir) sunulmuş ve henüz yayımlanamamış bildiri.

Dayan, E., 1992, *Türkiye'nin de içinde yer aldığı Klimajeomorfolojik Zonlar*. Basıma hazır, numaralı ders notu, Erzurum.

⁴Sayhan, S., 1990, *Teke Yarımadasının Bitki Coğrafyası*. İ.Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Türkiye'de Teke Plâtesu vardır ama, Teke Yarımadası diye bir coğrafi ünite yoktur. Sanırım, H.C.K. haritalarının etkisinde kalınarak bu yanlışlık yapılmıştır.

⁵Doç.Dr. Özey'in, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı başlıca araştırma ve yayımlar:

Coğrafya Bölümü eski öğretim üyesi ve bölüm başkanlarından, Prof. Doğanay'ın yayınlarına gelince: Coğunluğu, coğrafi olmayan meslekî toplanırlara *bildirir* olarak sunulmuş *coğrafi makaleler* ve *ders kitapları* şeklinde hazırlanan bu çalışmaların, ders kitapları, Kâzım

Özey, R., 1985, Dumlu ve Çevresi. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Özey, R., 1985, *Güzelyayla Köyü Yaylası*. Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı: 34, İstanbul.

Özey, R., 1987, *Turizm Bakımından Değerlendirilmemiş Bir Yöre Dumlu (Erzurum) ve Çevresi*. Turizm Yıllığı, Ankara.

Özey, R., 1991, *Rekreasyon Amaçlı Bir Turizm Yöremiz: Serçeme Vadisi (Erzurum)*. Turizm Yıllığı, Ankara.

Özey, R., 1991, *Fırat-Karasu Kaynakları Çevresindeki Kırsal Yerleşmelerin Başlıca Sosyo-Ekonomik Sorunları ve Çözüm Yolları*. F.Ü. Fırat Havzasının Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Kalkınma Sempozyumu (7-9 Nisan 1989), Elazığ.

Özey, R., 1990, *Fırat-Karasu Kaynakları Çevresinde Köy Yerleşmeleri: Dumlu ve Çevresi*. F.Ü. Coğrafya Sempozyumu (14-15 Nisan 1986), Elazığ.

Özey, R., 1990, *Olukbaşı-Kızılca ve Dutnıç Köylerinde Kıl Çadır Dokumacılığı*. Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı: 68, İstanbul.

Özey, R., 1991, *Bozdoğan ve Çevresinde Bahçe Evleri*. Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı: 71, İstanbul.

6Yrd.Doç.Dr. Arınç'ın, başlıca araştırma ve yayınları:

Arınç, K., 1991, *Bitlis-Değirmenaltı Köyünde Araziden Yararlanma ve Başlıca Sorunları*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 19, Erzurum.

Arınç, K., 1991, *Bitlis Çayı Havzasının Coğrafi Etüdü*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

7Yrd.Doç.Dr. Bulut'un, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı araştırmalar:

Bulut, İ., 1988, *Yolboyu Köyü Yerleşmelerine Bir Örnek: Kars-Kümbelli Köyü*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Bulut, İ., 1992, *Beşeri ve İktisadi Coğrafya Açısından Bir Araştırma: Erbaa Ovası ve Çevresi*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

8Yrd.Doç.Dr. Özav'ın başlıca araştırma ve yayınları:

Özav, L., 1991, *Oltu'nun Beşeri ve İktisadi Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Özav, L., 1991, *Narman'da Mesken Tipleri*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 19, Erzurum.

9Yrd.Doç.Dr. Yılmaz (Osman) tarafından yapılan başlıca araştırma ve yayınlar:

Yılmaz, Osman., 1991, *Tortum Çayı Havzasının Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Yılmaz, Osman., 1991, *Tortum'da Nüfus Hareketleri*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 19, Erzurum.

10Yrd.Doç.Dr. Kesici'nin, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı araştırmalar:

Kesici, Ö., 1988, *Türkiye-Suriye Sınırı Boylarındaki Köy Köy Yerleşmelerinin Başlıca Sorunları: Asmacık Köyü Örneği*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum

Kesici, Ö., 1992, *Kilis Yöresinin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

11Ceylan, S., 1990, Göle İlçe Merkezinin Ekonomik Fonksiyonları. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum

12Tıraş, M., 1990, Yusufeli İlçe Merkezinin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

13Tüzemen, S., 1991, Olur'un Beşeri ve İktisadi Coğrafyası. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

14Zaman, M., 1993, Tonya İlçe Merkezinin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümü yayınları tanıtılırken sözkonusu edileceklerdir.

Bunlardan, Makale çerçevesindeki araştırmalar da, coğrafi fikir yapıları bakımından, birkaç gruba ayrılabilirler:

- a) Kentleşme ve kent planlaması ile ilgili olanlar¹;
- b) Çevre sorunlarıyla ilgili olanlar²;
- c) Turizm coğrafyasıyla ilgili olanlar³;

¹Prof. Doğanay'ın Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı yayınlar:

- Doğanay, H., 1993, Erzurum'un Şehirsel Fonksiyonları ve Başlıca Planlama Sorunları. Basılmamış Doçentlik Tezi, Erzurum.
- Doğanay, H., 1985, Erzurum'da Sanayileşme ve Şehirsel Arazi Kullanılışı. Kentleşme-Sanayileşme Etkileşimi Eskişehir Örneği Kollokyumu (6-8 Kasım 1985), Eskişehir.
- Doğanay, H., 1986, Erzurum Şehir Planlarının Eleştirisi. Atatürk Üniv. Fen-Ed:biyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 15, Erzurum.
- Doğanay, H., 1986, Erzurum'da Yeşil Alan Varlığı. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 15, Erzurum.
- Doğanay, H., 1991, Erzurum'da Gecekondulaşma ve Başlıca Çözüm Yolları. F.Ü. Fırat Havzasının Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Kalkınması Sempozyumu (7-9 Nisan 1988), Elazığ.
- Doğanay, H., 1989, Kars'ta Tarihî Doku ve Korunması. Türkiye 11. Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu (6-8 Kasım 1987), Trakya Üniv. Mühendislik Fak. Yayını, Edirne.
- Doğanay, H., 1989, Doğu Anadolu Bölgesi'ne Yönelik Toplu Konut Uygulamasının Coğrafi Planlama Esasları. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 17, Erzurum.
- Doğanay, H., 1990, Türkiye'de Gecekondu Sorunu ve Çözümü İçin İki Öneri. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Türkiye Aile Yılı, Ankara.

²Prof. Doğanay'ın, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı yayınlar:

- Doğanay, H., 1984, Erzurum'da Şehirsel Katı Atıklar ve Çevre Kirlenmesi. TÜBİTAK Ulusal Çevre Sempozyumu Bildiri Metinleri (12-15 Kasım 1984), Adana.
- Doğanay, H., 1986, Erzurum'da Bugünkü ve Gelecekteki Su Sorunu. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 15, Erzurum.
- Doğanay, H., 1986, Erzurum'da Şehir İçi Hayvancılık Faaliyetleri. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 15, Erzurum.
- Doğanay, H., 1988, Kars'ta Şehirsel Çevre Sorunlarına Analitik Bir Yaklaşım. Çevre'88, Dördüncü Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi, Dokuz Eylül Üniv. Mühendislik-Mimarlık Fak. Çevre Mühendisliği Bölümü (5-9 Haziran 1988), İzmir.
- Doğanay, H., 1991, Erzurum'da Kentleşme-Artan Su İhtiyacı ve Sularını Kirlenmesi. Akdeniz Üniv. Göller Bölgesi Tatlı Su Kaynaklarının Korunması Sempozyumu (3-5 Haziran 1991), Isparta Mühendislik Fakültesi, Isparta.

³Prof. Doğanay'ın, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı yayınlar:

- Doğanay, H., 1985, Erzurum'un Turizm Potansiyeli. Turizm Bankası Turizm Yılı, Ankara.
- Doğanay, H., 1987, Erzurum'da Kayak Sporları Turizmi ve Başlıca Sorunları. Türkiye Kalkınma Bankası Yılı, Ankara.
- Doğanay, H., 1988-1989, Erzurum'un Termal Turistik Potansiyeli. Türkiye Kalkınma Bankası Yılı, Ankara.
- Doğanay, H., 1991, Turistik Potansiyeli Yomundan Gürlevik Çağlayanı. Türkiye Kalkınma Bankası-Turizm Yılı, Ankara.
- Doğanay, H., 1992, Kurşunlu Termal Turistik Bölgesi: Coğrafi Bir Tanıtım. Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yılı, Ankara.

d) Yerleşmeyle ilgili olanlar¹;

e) Ekonomik coğrafya ile ilgili olanlar;

f) Türkiye'nin jeostratejisi ve coğrafya eğitimiyle ilgili olanlar... gibi.

Nakiller yoluyla, zaman zaman güç kaybetmesine rağmen (örneğin 1991'de 18 olan eleman sayısı, 1994'de 11'e düşmüştü), Atatürk Üniversitesi Coğrafya Bölümü'nde hazırlanan her dereceden araştırma sayısı, hızla artmaktadır. Nitekim 1970-1993 devresinde yapılan, bölüm elemanları araştırma ve yayın sayısı, bizim belirleyebildiğimiz kadarıyla, 90'ı bulmuştu. Bu gelişme, elbette bilim adına, kıvanç verici bir başarıdır. Ama sorunun, ayrıca da, düşündürücü bir cephesi vardır. Araştırma niteliğindeki yerel çalışmaların hemen hepsinin; araştırmacılara akademik titr (Dr, Yrd.Doç, Doç, Prof.) ünvanları kazandırmalarından başka, okuyucu ve uygulayıcılara sunulur duruma getirilememiş olmaları. Hatırlanacağı üzere ders kitapları, daha kolay ve kısa zamanda kendi kendilerini finanse etme şansına sahip olduklarından, eser sahipleri tarafından yayınlanmaları da mümkündür. Ama, yerel araştırmaları yayınlamak için, böyle bir potansiyel, pek sözkonusu değildir. Sınırlıdır ve yerel konulu bir araştırma yayını, ülkemizde uzun yıllar içinde satılabilmektedir. Çünkü, henüz az okuyan ve az yazan bir toplumuz. Bunlar da dikkate alınarak, araştırmacılık felsefesine uygun gerçek eserler olan yerel araştırmaların, zamanında ve yeteri sayıda yayınlanması yoluna gidilmelidir. Devlet, bu sahaya tahsisat ayırabilecek güçtedir ve üniversite bütçelerinin en büyük gider dilimi, yayın harcama faslı için ayrılmalıdır.

Çoğu üniversitemiz, bu sorunu çözmüşlerdir ve bizde de, biran önce çözümlenmesi beklenir. Artık diğer üniversitelerimizden, durmadan yayın getirten değil, hem yayın gönderen ve hem de yayın getirten bir üniversite olmalıyız. Bu alandaki yeterli

¹(1, 2, 3) Prof. Doğanay'ın, Coğrafya Bölümü elemanı iken yaptığı yayınlar:

Doğanay, H., 1989, *Hasankeyf Konut-Mağara Yerleşmeleri*. Coğrafya Makaleleri. Fen-Edebiyat Fak. Yay. No. 55, Erzurum.

Doğanay, H., 1989, *Ordu'da Bazı Oba-Yayla Yerleşmeleri ve Yaylacılık Coğrafya Makaleleri*. Fen-Edebiyat Fak. Yay. No. 55, Erzurum.

Doğanay, H., 1989, *Tirebolu Çay Fabrikası ve Bu Fabrikaya Bağlı Çay Tarım Bölgeleri*. Coğrafya Makaleleri. Fen-Edebiyat Fak. Yay. No. 55, Erzurum.

Doğanay, H., 1989, *Erzurum Şeker Fabrikasının Sanayi Coğrafyası Özellikleri*. Coğrafya Makaleleri. Fen-Edebiyat Fak. Yay. No. 55, Erzurum.

Doğanay, H., 1989, *Erzurum Yem Fabrikasının Sanayi Coğrafyası Özellikleri*. Coğrafya Makaleleri. Fen-Edebiyat Fak. Yay. No. 55, Erzurum.

Doğanay, H., 1990, *Erzurum'da Yeni Bir Sanayi Bölgesi: Erzurum-Ilıca Abısı Çevresi*. Fırat Üniversitesi Coğrafya Sempozyumu (14-15 Nisan 1986), Elazığ.

Doğanay, H., 1985, *Erzurum'un İstiklali Sorunu ve İldeki Linyit Rezervleri*. Enerji Dünyasının Sorunları-Şeyenek ve Çözümleri Karşısında Türkiye Sempozyumu. Anadolu Üniversitesi (22-24 Mayıs 1985), Eskişehir.

Doğanay, H., 1985, *Erzurum'da Oltutaşı İşlemciliği*. 4. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri (21-24 Kasım 1984), Dokuz Eylül Üniv. Güzel Sanatlar Fak. Yay. No. 25, İzmir.

Doğanay, H., 1989, *Türkiye'nin Coğrafi Konumu ve Bundan Kaynaklanan Dış Tehditler*. Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Şubat'89, İstanbul.

Doğanay, H., 1989, *Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Coğrafya Araştırmaları, Sayı: 1, Ankara.

potansiyelimizin, çoktan oluştuğu kanaatindeyim. Üniversitemizin yönetiminin, yakın bir gelecekte, bu sorunu da çözeceğine inanmaktayım.

2.2 Coğrafya Eğitimi Bölümü'nde Araştırmalar ve Yayın Hayatı:

Daha önce de hatırlatıldığı üzere, eğitim fakültelerinin bütün bölüm ve anabilim dallarının kuruluş amacı *tek olup, öğretmeni yetiştirmek*, olarak belirlenmiştir. Fakülteler mezunlarının, sayıca yeterli olmadığı, ilk ve orta öğretim kadrolarının brans ya da sırf öğretmediği talebinin karşılanmadığı devrelerde; *araştırmacılık* ünvarı yanında, bu eğitim fakülteleri mezunları gibi bilgi ve beceri ile donatılmış fen veya edebiyat fakülteleri mezunları da, öğretmenlik meslek kadrolarına atanabilmektedirler.

Ancak, *öğretmen adayı araştırmacı bir anlayışla yetiştirilmez* görüşü, belki ortaçağın bugüne bir yansıması olabilir ama, asla çağdaş bilimsel görüş ilkesi olamaz. Çünkü, *ilmin nuru ufuklarında toplumu aydınlatmak* gibi, ulvî bir görevi üstlenmiş olan çağımızın öğretmeni, aynı zamanda da, *en dikkatli bir araştırmacı ve uygulayıcı* olmak zorundadır. Aksi taktirde, çağın gerisinde kalır ve toplumunu yanlış yönlendirerek, geleceğe hazırlanmasını engellemiş olur.

İşte, bu ağır sorumluluktan dolayıdır ki, eğitim fakültelerimizde de hızlı bir akademisyenler kadrosu oluşturulmakta ve *öğretmen adayları; mesleki fornasyonları* yanında, aynı zamanda da, araştırmacı ve araştırmacı bir anlayış içinde yetiştirilmektedirler. Bu yapılmadığı taktirde, öğretmenlerin, ileride kendilerini yenilemeleri beklenemez. Eğitim fakültelerimizin yöneticileri ve akademik kadroları, bu anlayış içinde eğitim-öğretimi organize edip yürütürlerken, kesinlikle araştırmaları da ihmal etmedikleri, bu alana elden gelen bütün destek ve imkânları sağladıklarını, açıkça bilmekteyiz. Zaten bunun, bir başka yolu yoktur ve olamaz.

İşte, Coğrafya Eğitimi Bölümü; 1991-1992 eğitim-öğretim yılında; müfredat programından, eğitim-öğretim araç ve gereçleri ile araştırma metodlarına kadar, bu anlayışa hizmet edilmesi için, yenibaştan organize edilmiştir. Bölüm elemanlarının, devam eden veya tamamlanmış, çeşitli araştırmaları vardır. Aratırma faaliyeti, şüphesiz yüksek bir tempo ile devam edecektir.

Yayınlar konusunda ilk akla gelen eleman, Anabilim Dalının eski öğretim üyelerinden, **Uzun¹** olup, bu araştırmacıyı; **Girgin²**, **Güner³**, **Köse⁴** ve **Yazıcı⁵** tarafından yapılan araştırmaların tamamlanması izlenmiştir.

¹Yrd.Doç.Dr. Ali Uzun'un, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı elemanı iken yaptığı yayınlar:

Uzun, A., 1987, *Pınarlı Heyelanı*. Jeomorfoloji Dergisi, Sayı: 15, Ankara.

Uzun, A., 1990, *Masat Çayı Havzasının Fizikî Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Uzun, A., 1990, *Muratdağı-Narman Arasındaki Heyelanlar ve Sonuçları*. F.Ü. Coğrafya Sempozyumu (14-15 Nisan 1986), Elazığ.

Uzun, A., 1991, *Karaca Mağarası*. Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Coğrafya Araştırmaları, Sayı: 2, Ankara.

²Yrd.Doç.Dr. Girgin'in, başlıca yayınları:

Girgin, M., 1991, *Eleşkirt Ovası ve Çevresinin Fizikî Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Coğrafya Eğitimi Bölümü elemanları arasında, az önce adları ve eserleri söz konusu edilenlerden başka; araştırmaları tamamlanmış elemanlar, Koca¹ ve Gök² olup, orijinal çalışmalar yapmışlardır. Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof.Doğanay³ ise, diğer araştırmalarını sürdürürken, *Ders kitapları* hazırlayıp yayınlamayı da sürdürmektedir.

Girgin, M., 1991, *Alaşehir Çayı Vadisinde Bağ Evleri*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Dergisi, Sayı: 2, Erzurum.

³Yrd.Doç.Dr. Güner'in, başlıca yayınları:

Güner, İ., 1991, *Iğdır Ovası ve Çevresinin Beşerî Coğrafyası* (Doktora tezi olup, eser; *İlimiz İGDIR* adıyla Iğdır Valiliği tarafından yayınlanmıştır).

Güner, İ., 1993, *İlimiz İGDIR. Iğdır il Millî Eğitim Müdürlüğü Koruma ve Yaşatma Derneği Yay. No. 1, İzmir.*

Güner, İ., 1991, *Iğdır Ovasında Pamuk Tarımı Hazırlayan Coğrafi Faktörler*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Dergisi, Sayı: 2, Erzurum.

⁴Yrd.Doç.Dr. Köse'nin başlıca yayınları:

Köse, A., 1987, *Yokuşlu Köyünün (Yusufuli) Coğrafi Etüdü*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Köse, A., 1991, *İspir ve Çevresinin Bölgesel Coğrafya Etüdü*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

⁵Yrd.Doç.Dr. Yazıcı'nın, başlıca yayınları:

Yazıcı, H., 1987, *Büklümdere Köyü'nün (Tercan) Coğrafi Etüdü*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Yazıcı, H., 1991, *Tercan Ovası ve Çevresinin Coğrafi Etüdü*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Yazıcı, H., 1991, *Lâçin Köyü'ne (Eskişehir-Sarıcakaya) Bağlı Geçici Yerleşme Şekilleri*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.

¹Yrd.Doç.Dr. Koca'nın başlıca araştırmaları:

Koca, H., 1989, *Rekreasyon Amaçlı Bir Yayla Yerleşmesi: GÖZNE*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Koca, H., 1994, *Erdemli İlçesinin Beşerî ve İktisadî Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

²Uzm. Yaşar Gök'ün araştırmaları:

Gök, Y., 1992, *Eski ve Yeni Cerek Köyü (Horasan) Meskenlerinin Coğrafi Yönden Karşılaştırmalı Etüdü*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

³Prof.Doğanay'ın başlıca ders kitabı yayınları:

Doğanay, H., 1991, *Enerji Kaynakları*. Atatürk Üniv. Yay. No. 707, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No. 18, Erzurum.

Doğanay, H., 1992, *Coğrafya'ya Giriş*. Atatürk Üniv. Yay. No. 726, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No. 13, Erzurum.

Doğanay, H., 1992, *Ekonomik Coğrafya: Doğal Kaynaklar*. Atatürk Üniv. Yay. No. 740, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No. 29, Erzurum.

Doğanay, H., 1992, *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yayını (numarasız), Erzurum.

Doğanay, H., 1993, *Coğrafya'da Metodoloji: Genel Metodlar ve Özel Öğretim Metodları*. Millî Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Kitapları Dizisi, No. 187, İstanbul.

Doğanay, H., 1994, *Türkiye Beşerî Coğrafyası*. Gazi Büro Kitabevi, Ankara.

Doğanay, H., 1994, *Türkiye Ekonomik Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Yay. No. 767, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No. 33, Erzurum.

Sonuç:

Bugün Atatürk Üniversitesi'nde, bir coğrafya ilmi olgusu vardır. Bu olgu, artık ürünlerini verme sürecine girmiştir. Coğrafya ilmi, üniversitemizde de yükselmektedir. Bu yükselişi, hiç kimse göz ardı edemez. Olgunun en çarpıcı yönü, **orijinal bir ekol** olmasıdır.

Atatürk Üniversitesi'nde coğrafya ilmi, Türk coğrafya ilminin geleceği açısından, büyük ümitler vaat etmektedir. Bunun, potansiyel kaynağı ve en güvenilir teminatı; sayısı 26'yı bulan akademik nitelikli coğrafyacı, 400 ila 450 arasında değişen coğrafya öğrencisi ve 90'ı bulan araştırmaların mevcudiyetidir. Şayet, 1974-1975 eğitim ve öğretim yılında, üniversitemizde coğrafya eğitimi başlatılırken, akademik coğrafyacı-sayısının sadece üç, öğrenci sayısının 25 ve araştırma sayısının sadece altı adet olduğu hatırlanırsa; aradan geçen bu 20 yıl içinde, yani **1974'den 1994'e nereden nereye gelindiği**, daha kolay anlaşılacaktır.

Gerçi, **Cumhuriyetimizin 70. Yılında**, Atatürk Üniversitesi'nde coğrafya ilmi bilim hayatının ürünlerini sergilemekten dolayı, Türk coğrafya ilmi adına, ciddi kıvanç duymaktayım. Ancak, bu gelişme temposunun, özyönetim ve idarî-cepheden gelen irrasyonel müdahalelerle, zaman zaman hızının yavaşlatılmasından da, coğrafyacıların kaygı duyması gerektiğini, ayrıca ifade etmek isterim. Bunda sorumluluk, eşit derecede coğrafyacılar aittir. Meslekî ahlâk ilkeleriyle taban tabana çelişki teşkil eden ve bilim ahlâkına aykırı düşen bu kısır döngünün, kesinlikle dışında kalma zorunluluğu vardır. Araştırma konularının çoğunluğu, mümkünse hepsi; birçok Avrupa devletiden daha büyük bir arazisi olan, **Doğu Anadolu Bölgesi'nden** seçilmelidir. Bölgede, **uygulamalı coğrafya** araştırmalarına yönelinmelidir. Bu araştırmaların sonuçları, mülkî ve yerel yönetim amirleriyle, kamu ve özel sektör kuruluşlarının yöneticilerine, mutlaka intikal ettirilmelidir. Zaten bu tür talepler, her geçen devre artmakta ve şüphesiz araştırmacıları sevindirmektedir. Çünkü, bilimsel temellere dayandırılmayan bir kalkınma, radikal değildir ve kesinlikle de müspet sonuçlar vermez. Bölgenin potansiyel doğal ve beşerî kaynakları, öncelikle ve çok dikkatli bir biçimde yerinde etüd edilip, dokümanter veriler derlendikten sonra yatırım kararları getirilmelidir. Bu görev; coğrafyacı, jeolog, arkeolog, sosyolog, botanikçi, pedolog, zoolog ve benzeri bilimlerin, bilim adamlarına düşer.

Her zaman hatırlanmalıdır ki **Doğu Anadolu Bölgesi** (164500 km²), özellikle coğrafi bilimsel sorunları yönünden de, henüz az incelenmiş ve dolayısıyla da, **az tanınan bir laboratuvar** görünümündedir. Coğrafyacılar, yani Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi **Coğrafya Bölümü** ile Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi **Coğrafya Eğitimi Bölümü** elemanları, bu laboratuvarın merkezinde görev yapma şansını elde etmişlerdir. Bu şansın, bölge insanı ve yurdumuzun yararına kullanılması, bilim ahlâkının kaçınılmaz bir gereğidir. Prof. ERİNÇ'in de pek yerinde bir hatırlatma olarak ifade ettiği üzere, Atatürk Üniversitesi coğrafyacıları, bölgenin sorunlarını ele alan araştırmalara yönelmelidirler. Bu ulvî görevi yaparlarken, Atatürk Üniversitesi'ndeki coğrafya ilmi olgusunun, öncelikle **Prof.Dr. M.Tevfik TARKAN**'ın (1923-1984) eseri olduğu gerçeğini de, asla unutmamaları gerekir...

Atatürk Üniversitesi'nde Coğrafi Araştırmalar ve Yayınlar**(1964-1994)**

- Acar, Ahmet, 1973, *Erzurum İlinin Fiziki Coğrafyası*, Cumhuriyetin 50. Yılında Erzurum II Yıllığı, İstanbul.
- Acar, Ahmet, 1974, *Mineroloji ve Petroğrafya*. Atatürk Üniv. Yay. No. 39, Fen-Edebiyat Fak. Yay. No. 339, Erzurum.
- Acar, Ahmet, 1974, *Jeoloji*. Cilt:1, Atatürk Üniv. Yay. No. 367, Fen-Edebiyat Fak. Yay. No. 38 Erzurum.
- Acar, Ahmet, 1974, *Erzurum Ovasında Jeomorfolojik Gözlemler*. Atatürk Üniv. Cumhuriyetin 50. Yılı Armağanı: Cilt: 1, Erzurum ve Çevresi, Erzurum.
- Acar, Ahmet, 1975, *Jeoloji*. Cilt:2, Atatürk Üniv. Yay. No: 425, Fen-Edebiyat Fak. Yay. No. 69, Erzurum.
- Acar, Ahmet, 1975 *Tortum ve Çevresinin Jeolojisi ve Jeomorfolojisi Üzerine Bir Araştırma*. Atatürk Üniv. Yay. No. 317, Fen-Edebiyat Fak. Yay. No. 30, Erzurum.
- Acar, Ahmet, 1978, *Kıymetli Minareller*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi Sayı: 8, Erzurum.
- Arıncı, Kenan, 1987, *Değirmenaltı Köyü'nün Coğrafi Etüdü*. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Arıncı, Kenan, 1991, *Bitlis Çayı Havzası'nın Coğrafi Etüdü* Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Arıncı, Kenan, 1991, *Bitlis-Değirmenaltı Köyü'nde Araziden Yararlanma ve Başlıca Sorunları*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi, Sayı: 19, s. 135-155, Erzurum.
- Arıncı, Kenan, 1992, *Bitlis'de Nüfus Hareketleri*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi Sayı: 21'de Yayınlanacak, Erzurum.
- Arıncı, Kenan, 1994, *Geçmişteki Önem Azalan Şehir Yerleşmelerine Bir Örnek: Bitlis Şehri*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi Sayı:1, Erzurum.
- Atalay, İbrahim, 1977, *Sultan Dağları ile Akşehir ve Eber Gölleri Havzalarının Strüktürel, Jeomorfolojik ve Toprak Erozyonu Etüdü*. Erzurum.
- Atalay, İbrahim, 1978, *Erzurum Ovası ve Çevresinin Jeolojisi ve Jeomorfolojisi*. Erzurum.
- Atalay, İbrahim, *Akarsularımızda Taşman Sediment Miktarı ve Akarsularımıza Sediment Veren Kaynaklar Hakkında İlk Not*. Erzurum.
- Atalay, İbrahim, 1978, *Erzurum Ovası ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası*. Basılmamış Doçentlik Tezi. Erzurum.

- Atalay, İbrahim, 1979, *Oltu Çayı Havzasında Beşerî, Morfolojik ve Jeolojik Faktörlerinin Doğal Dengenin Bozulmasına Etkileri*. Ankara.
- Bulut, İhsan, 1988, Kars Kümbetli Köyü Yolboyu Köy Yerleşmelerine Bir Örnek. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Bulut, İhsan, 1992, Beşerî ve İktisadî Coğrafya Açısından Bir Araştırma: Erbaa Ovası ve Çevresi. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Bulut, İhsan, 1994, Tipik Bir Yolboyu Köyü Örneği Kars-Kümbetli Köyü. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Ceylan, Salih, 1990, Göle İlçe Merkezi'nin Ekonomik Fonksiyonları. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Ceylan, Salih, 1994, *Tipik Bir Turizm Kasabası: GÖLE*, Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Dayan, Ergün, 1991, *Munzur Suyu Vadisinin Oluşumu ve Gelişimi*. Coğrafya Meslek Haftası'na (20-24 Kasım 1991, İzmir) sunulmuş ve henüz yayımlanmamış bildiri.
- Dayan, Ergün, 1992, Türkiye'nin de İçinde Yeraldığı Klimajeomorfolojik Zonlar. Basıma hazır, numarасız ders notu, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1983, *Okullarımızda Coğrafya Öğretiminin Temel Meseleleri*. Millî Eğitim ve Kültür, Sayı: 19, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1983, Erzurum'un Şehirsel Fonksiyonları ve Başlıca Planlama Sorunları (Basılmamış Doçentlik Tezi). Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1984, *Liselerde Ödevler ve Coğrafya Ödevleri*. Millî Eğitim ve Kültür, Sayı: 28, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1984, Bölge Planlamasının Coğrafi Esasları (Ders Notları). Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1984, *Erzurum'da Şehirsel Katı Atıklar ve Çevre Kirlenmesi*. TÜBİTAK Ulusal Çevre Sempozyumu Bildiri Metinleri (12-15 Kasım 1984), Adana.
- Doğanay, Hayati, 1985, *Erzurum'un Isıtılması Sorunu ve İldeki Linyit Rezervleri*. Enerji Dünyasının Sorunlarını-Şeyenek ve Çözümleri Karşısında Türkiye Enerji Sempozyumu (22-24 Mayıs 1985), Eskişehir.
- Doğanay, Hayati, 1985, *Erzurum'da Oltutaşı İşlemeciliği*. IV. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri, Dokuz Eylül Üniv. Güzel Sanatlar Fak. (21-24 Kasım 1984), Yay. No. 25, İzmir.
- Doğanay, Hayati, 1985, *Erzurum'da Sanayileşme ve Şehirsel Arazi Kullanılışı*. Kentleşme-Sanayileşme Etkileşimini ve Eskişehir Örneği Kollokyumu (6-8 Kasım 1985), Eskişehir.
- Doğanay, Hayati, 1985, *Erzurum'un Turizm Potansiyeli*. Turizm Bankası Turizm Yıllığı 1986, Ankara.

- Doğanay, Hayati, 1986, *Erzurum Şehir Planlarının Eleştirisi*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Der. Sayı: 14, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1986, *Trabzon'da Nüfus Hareketleri ve Göçler*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Der. Sayı: 15, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1986, *1980 Genel Nüfus Sayımına Göre Türkiye'deki Şehirli Nüfus ve Şehir Sayılarındaki Artışlar (1960-1980)*, Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Der. Sayı: 15, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1986, *Erzurum'da Bugünkü ve Gelecekteki Su Sorunu*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Der. Sayı: 15, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1986, *Erzurum'da Şehirîçi Hayvancılık Faaliyetleri*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Der. Sayı: 15, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1986, *Türkiye'nin Coğrafi Konumunu ve Millî Sınırlarıyla İlgili Bazı Meseleler*. Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı: 44, İstanbul.
- Doğanay, Hayati, 1986, *Millî Coğrafya 1 (Orta Okullar İçin) Ders Kitabı Hakkında Düşünceler*. Türk Kültürü, Sayı: 275, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1987, *Ziraat Coğrafyası. Ders Notları (Genişletilmiş II. Baskı)*, Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Yayını, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1987, *Turistik Önemi Bakımından Erzurum'un Tarihi Eserleri*. Türk-İslâm Tarih, Medeniyet ve Kültüründe Fırat Havzası Sempozyumu, Fırat Üniv. (23-26 Mart 1987), Elazığ.
- Doğanay, Hayati, 1987, *Erzurum'da Kayak Sporları Turizmi ve Başlıca Sorunları*. Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1988, *Erzurum'da Yeşil Alan Varlığı*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Der. Sayı: 15, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1988, *Erzurum'un Doğal Kaynakları I: Linyit Yatakları*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Der. Sayı: 16, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1988, *Türkiye'nin Konuşmaları ve Yabancı Alaslarda Türkiye*. Türk Kültürü, Sayı: 304, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1988, *Kars'ta Şehirsel Çevre Sorunlarını Analitik Bir Yaklaşım*. Çevre'88, Dördüncü Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi, Dokuz Eylül Üniv. Mühendislik-Mimarlık Fak. Çevre Müh. Böl. (5-9 Haziran 1988), İzmir.
- Doğanay, Hayati, 1988-89, *Erzurum'un Termal Turistik Potansiyeli*. Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1989, *Kars'ta Tarihi Doku ve Korunması*. Türkiye II. Dünya Şehirçilik Günü Kollokyumu (6-8 Kasım 1987), Trakya Üniv. Müh. Fak. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Matbaası, Ankara.

- Doğanay, Hayati, 1989, *Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim (Müfredat) Programları*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Coğrafya Araştırmaları, Cilt 1, Sayı: 1, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1989, *Türkiye'nin Coğrafi Konumu ve Bundan Kaynaklanan Dış Tehditler*. Türk Dünyası Araştırmaları, Şubat 89, Sayı: 58, İstanbul.
- Doğanay, Hayati, 1989, *Erzurum Yem Fabrikasının Sanayi Coğrafyası Özellikleri*. Coğrafya Makaleleri, Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Yay. No. 55, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1989, *Hasankeşif Konut-Mağara Yerleşmeleri*. Coğrafya Makaleleri, Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Yay. No. 55, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1989, *Ordu'da Bazı Oba-Yayla Yerleşmeleri ve Yaylacılık*. Coğrafya Makaleleri, Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Yay. No. 55, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1989, *Tirebolu Çay Fabrikası ve Bu Fabrikaya Bağlı Çay Tarım Bölgeleri*. Coğrafya Makaleleri, Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Yay. No. 55, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1989, *Doğu Anadolu Bölgesine Yönelik Toplu Konut Uygulamasının Coğrafi Planlama Esasları: Erzurum Örneği*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Der. Sayı: 17, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1990, *Türkiye'de Gecekondulu Meselesi ve Çözümü İçin İki Teklif*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Türkiye Aile Yılı 1990, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1990, *Erzurum'da Yeni Bir Sanayi Bölgesi: Erzurum-Ilıca Aksı Çevresi*. Fırat Üniv. Coğrafya Sempozyumu (14-15 Nisan 1986), Elazığ.
- Doğanay, Hayati, 1991, *Türkiye Ekonomik Coğrafyası I*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü Ders Notları, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1991, *Türkiye Ekonomik Coğrafyası II*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü Ders Notları, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1991, *Enerji Kaynakları*. Atatürk Üniv. Yay. No. 707, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No. 13, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1991, *Türkiye'de İç Göçler ve Başlıca Sonuçları*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Der. Sayı: 2, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1991, *Erzurum'da Gecekondulaşma Sorunu ve Başlıca Çözüm Yolları*. Fırat Üniv. Fırat Havzasının Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Kalkınması Sempozyumu (7-9 Nisan 1988), Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1991, *Turistik Potansiyeli Yönünden Gürlevik Çağlayanı*. Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yılı 1991, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1991, *Erzurum'da Kentleşme-Artan Su İhtiyacı ve Suların Kirlenmesi*. Akdeniz Üniv. (Süleyman Demirel Üniv.) Göller Bölgesi Tatlı Su Kaynaklarının Korunması Sempozyumu (3-5 Haziran 1991), Müh, Fak., Isparta.
- Doğanay, Hayati, 1992, *Coğrafya'ya Giriş*. Atatürk Üniv. Yay. No. 726, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No. 17, Erzurum.

- Doğanay, Hayati, 1992, Ekonomik Coğrafya: Doğal Kaynaklar. Atatürk Üniv. Yay, No. 740, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No. 29, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1992, Türkiye Turizm Coğrafyası. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Ders Notları (Numarasız), Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1992, *Kurşunlu Termal Turistik Bölgesi: Coğrafi Bir Tanıtım*. Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1992, Türkiye Ekonomik Coğrafyası I. Atatürk Üniv. Yay, No. 737, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No. 26, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1993, Coğrafya'da Metodoloji: Genel Metodlar ve Özel Öğretim Metodları. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Öğretmen Meslek Kitapları Dizisi, Yay. No. 187, İstanbul.
- Doğanay, Hayati, 1994, *Tortum Çağlayanı ve Turistik Potansiyeli: Coğrafi Bir Tanıtım*. Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1994, Türkiye Beşeri Coğrafyası. Gazi Büro Kitapevi, Ankara.
- Doğanay, Hayati, 1994, *Cumhuriyet'in 70. Yılında Türk Dünyasının Siyasî Sınırları*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğit. Böl. Doğu Coğrafya Der., Sayı: 1, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1994, *Cumhuriyet'in 70. Yılında Atatürk Üniversitesi'nde Coğrafya Araştırmaları ve Eğitimi*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğit. böl. Doğu Coğrafya Der., Sayı: 1, Erzurum.
- Doğanay, Hayati, 1994, Türkiye Ekonomik Coğrafyası. Atatürk Üniv. Yay, No. 767, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No. 33, Erzurum.
- Doğanay, Hayati - Şahin Cemalettin, 1994, Türkiye'nin Beşeri Ekonomik Coğrafyası. Liseler İçin Ders Geçme ve Kredi Sistemine Göre Ders Kitabı, Ders Kitapları A.Ş., İstanbul.
- Girgin, Mustafa, 1987, Uşak-Eşme Arasındaki Tabaka Basamaklı Yöre Reliefi. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Erzurum.
- Girgin, Mustafa, 1991, Eleşkirt Ovası ve Çevresinin Fizikî Coğrafyası. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Girgin, Mustafa, 1994, *Alaşehir Çayı Vadisinde Bağ Evleri*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Girgin, Mustafa, 1994, *Güzeldere Yarmavadisi (Ağrı-Eleşkirt)*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Girgin, Mustafa, 1994, *Doğal Olaylardan Dolayı Yeri Değiştirilen Yerleşmelere Bir Örnek: Gördes*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğit. Böl.-Doğu Coğrafya Der., Sayı: 1, Erzurum.
- Gök, Yaşar, 1992, Eski ve Yeni Gerek Köyü Meskenlerinin Coğrafi Yönden Karşılaştırmalı Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

- Gök, Yaşar, 1994, Horasan-Gerek Köyü'nde 30 Ekim 1983 Depremi Sonrası Yapılan Afet Konutlarının Başlıca Plânlama Sorunları. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğit. Böl. Doğu Coğrafya Der., Sayı: 1, Erzurum.
- Güner, İbrahim, 1987, Iğdır Ovasında Pamuk Tarımının Coğrafi Esasları. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Güner, İbrahim, 1991, *Iğdır Ovası'nda Pamuk Tarımını Hazırlayan Coğrafi Faktörler*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Dergisi, Sayı: 2, s. 166-179, Erzurum.
- Güner, İbrahim, 1993, İlimiz Iğdır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü Koruma ve Yaşatma Derneği Yayını No: 1, Iğdır. (Eser, "Iğdır Ovası ve Çevresinin Beşerî Coğrafyası" adıyla Doktora Tezi olarak hazırlanmıştır.)
- Güner, İbrahim, 1994, *Iğdır'ın Kentsel Fonksiyonları ve Fonksiyonel Sınıflandırmadaki Yeri*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Güner, İbrahim, 1994, *Iğdır Ovası ve Çevresinde Yaylıcılık*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğit. Böl. Doğu Coğrafya Der., Sayı 1, Erzurum.
- Güner, İbrahim, 1994, *Turistik Fonksiyonları Açısından Bodrum Yat Limanı*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğit. Böl. Doğu Coğrafya Der., Sayı: 1, Erzurum.
- Koca, Halil, 1989, Rekreasyon Amaçlı Bir yayla Yerleşmesi: Gözne, Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Koca, Halil, 1994, Erdemli İlçesinin Beşerî ve İktisadi Coğrafyası. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Koca, Halil, 1994, *Gözne de Yayla Turizmi*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Koçman, Asaf, 1979, Yukarı Kura Nehri Havzasının Fiziksel Coğrafyası. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Koçman, Asaf, 1980, *Çukurova Bölgesi'nde Şehirsel Fonksiyonlar, Sanayi İş Sahaları ve Sanayide Kurtuluş Yeri Problemi*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 12, Fasikül: 2, Erzurum.
- Koday, Saliha, 1987, Dadaşköy'de Nüfus ve Yerleşme. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Koday, Saliha, 1991, Olur'un Beşerî ve İktisadî Coğrafyası. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Koday, Saliha, 1991, *Dadaşköy Meskenlerinin Coğrafi Şartlarla İlişkisi*. Bu Makale Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi 21. Sayıda Yayımlanacaktır, Erzurum.
- Koday, Saliha, 1994, *Olur'da Köy Meskenleri*. Bu Makale Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisinde Yayımlanacaktır, Erzurum.
- Koday, Saliha, 1994, *Olur'da Geçici Kur Yerleşme Şekilleri*. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

- Koday, Zeki, 1994, Borçka İlçe Merkezi'nin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Koday, Zeki, 1994, *Smur Ticaretininin Bakımından Sarp Sınır Kapısınıın Önemi*. Atatürk Üniv. Türkiyat Enst. Araştırma Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Köse, Abdullah, 1987, Yusufeli Yokuşlu Köyü'nün Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Köse, Abdullah, 1991, İspir ve Çevresinin Bölgesel Coğrafya Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Köse, Abdullah, 1994, *İvrindi Çevresinde Saya Yerleşmeleri*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Nişancı, Ahmet, 1972, *Türkiye İklim Bölgeleri ve Yağış Özellikleri*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 5, Erzurum.
- Nişancı, Ahmet, 1975, Sıklık Dağılımları ve Hava Durumlarına Bağlılıkları İçinde Türkiye'nin Yağış Şartlarının İncelenmesi. Atatürk Üniv. Yay. No. 381, Edebiyat Fak. Yay. No. 73, Erzurum.
- Nişancı, Ahmet, 1976, *Türkiye Kurak (Ya da Nemli) Alanların Dağılışı*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 7, Erzurum.
- Nişancı, Ahmet, 1978, *Arpaçay Baraj Sahası ve Yakın Çevresi Fizikî Coğrafya Araştırmaları*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 8, Erzurum.
- Nişancı, Ahmet, 1979, Iğdır Ovası ve Yakın Çevresinde Uygulamalı İklim Çalışmaları. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Basılmamış Doçentlik Tezi, Erzurum.
- Nişancı, Ahmet, 1983, Kurak Bölgeler-Türkiye'de Kuraklık. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Ders Notları, No. 50, Erzurum.
- Nişancı, Ahmet, 1986, *Belli Hava Durumlarında Erzurum'da Hava Kirliliği*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Dergisi, Sayı: 15, Erzurum.
- Nişancı, Ahmet, 1986, *Türkiye'nin Kurak Aylar Sayısına Göre Belirli Bölgeleri ve Bitki Örtüsü*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma Dergisi, Sayı: 15, Erzurum.
- Özav, Lütfi, 1987, Narman İlçe Merkezi'nin Gelişmesini Güçleştiren Başlıca Coğrafi Faktörler. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Özav, Lütfi, 1991, Oltu'nun Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Özav, Lütfi, 1991, *Narman'da Mesken Tipleri*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi, Sayı: 19, s. 153-172, Erzurum.
- Özav, Lütfi, 1992, *Narman'da Nüfus Hareketleri*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisinde Yayınlanacak.
- Özav, Lütfi, 1993, *Oltu Bölgesinde Köy Yerleşme Şekilleri*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Dergisinde Yayınlanacak.

- Özav, Lütfi, 1993, *Oltu Bölgesinde Geçici Yerleşme Şekilleri*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisinde Yayımlanacak.
- Özav, Lütfi, 1994, *Gediz-Ilıca Termal Turizm Merkezi*. Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı 1994, Ankara..
- Özav, Lütfi, 1994, *Oltu Yöresindeki Köy Yerleşmelerinin Coğrafi Dağılımları Üzerine Bir Araştırma*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi Sayı: 1, Erzurum.
- Özdemir, Ünal, 1994 *Yazıköy'ün Coğrafi Etüdü*, Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Özey, Ramazan, 1985, *Dumlu ve Çevresi*. Atatürk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Özey, Ramazan, 1985, *Güzelyayla Köyü Yaylası*. Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı: 34 İstanbul.
- Özey, Ramazan, 1987, *Turizm Bakımından Değerlendirilmemiş Bir Yöre Dumlu (Erzurum) ve Çevresi*. Turizm Yıllığı, Ankara.
- Özey, Ramazan, 1990, *Fırat-Karasu Kaynakları Çevresinde köy Yerleşmeleri: Dumlu ve Çevresi*. Fırat Üniv. Coğrafya Sempozyumu (14-15 Nisan 1986), Elazığ.
- Özey, Ramazan, 1990, *Olukbaşı-Kızılca ve Dutagaç Köylerinde Kıl Çadır Dokumacılığı*. Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı: 68, İstanbul.
- Özey, Ramazan, 1991, *Rekreasyon Amaçlı Bir Turizm Yöremiz: Serçeme Vadisi (Erzurum)*. Turizm Yıllığı, Ankara..
- Özey, Ramazan, 1991, *Fırat-Karasu Kaynakları Çevresindeki Kırsal Yerleşmeleri Başlıca Sosyo-Ekonomik Sorunları ve Çözüm Yolları*. Fırat Üniv. Fırat Havzasının Sosyal, Kültürel ve Ekonomik kalkınma Sempozyumu (7-9 Nisan 1989), Elazığ.
- Özey, Ramazan, 1991, *Bozdoğan ve Çevresinde Bahçe Evleri*. Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı: 71, İstanbul.
- Sözer, Ahmet Necdet, 1964, *Erzurum'da Tarih Öncesi Kıryerleşmeleri*. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 22-23, Ankara.
- Sözer, Ahmet Necdet, 1968, *Erzurum'da Şehirleşme Hareketleri ve Gecekondu Problemi*. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 24-25, Ankara.
- Sözer, Ahmet Necdet, 1969, *Diyarbakır Havzası*. İş Matbaası, Ankara.
- Sözer, Ahmet Necdet, 1970, *Erzurum Ovasının Beşerî ve İktisadî Coğrafyası*. Atatürk Üniv. Yay. No. 101, İşletme Fak. Yay. No. 9, Erzurum.
- Sözer, Ahmet Necdet, 1972, *Kuzeydoğu Anadolu'da Yaylacılık, İş Matbaacılık*, Ankara.
- Sözer, Ahmet Necdet, 1974, *Erzurum Coğrafyası: Tabii ve Beşerî Özellikler*. Atatürk Üniv. 50. Yılı Armağanı: Erzurum ve Çevresi, Cilt: 1, Erzurum.

- Şahin, İbrahim Fevzi, 1994, Refahiye İlçe Merkezi'nin Coğrafi Etüdü, Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Şahin, İbrahim Fevzi, 1994, Refahiye İlçe Merkezi'nde Gelişen Bazı Şehirsel Fonksiyonlar. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1970, *Çoruh Vadisinin İskân Özellikleri*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1971, *Dokuzuncu Nüfus Sayımı (1970) ve Sonuçları*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 2, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1971, *Yukarı Kelkit ve Çoruh Havzası (Doğal ve Beşerî Coğrafya Etüdü)*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 2, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1972, *Malazgirt İlçesinde Beşerî Coğrafya Araştırmaları*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 4, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1973, Türkiye'de Çay Ziraati ve Endüstrisi. Atatürk Üniv. Yay. No. 195, Edebiyat Fak. Yay. No. 37, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1973, Ziraî Klimatoloji. Atatürk Üniv. Yay. No. 230, Edebiyat Fak. Yay. No. 43, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1973, Orta ve Aşağı Çoruh Havzası: Beşerî ve İktisadî Coğrafya Bakımından Bir Bölge Araştırması. Atatürk Üniv. Yay. No. 166, Edebiyat Fak. Yay. No. 37 (Cumhuriyetin 50. Yılı Armağanı), Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, Rize-Hopa Yöresinin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Yay. No. 145, Edebiyat Fak. Yay. No. 35, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1974, *Anaçizgileriyle Doğu Anadolu Bölgesi*. Atatürk Üniv. Cumhuriyetin 50. Yılı: Erzurum ve Çevresi, Cilt: 1, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1975, Kıbrıs (Genel Çizgileriyle). Atatürk Üniv. Yay. No. 417, Edebiyat Fak. Yay. No. 77, Erzurum.
- Tarkan, Tevfik, 1976, *Doğu Karadeniz Bölümü'nün Nüfus ve Yerleşme Özelliklerinin Anaçizgileri*. Atatürk Üniv. Edebiyat Fak. Araştırma Dergisi, Sayı: 7, Erzurum.
- Tıraş, Mehmet, 1990, Yusufeli İlçe Merkezi'nin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Tıraş, Mehmet, 1994, *Yusufeli (Artvin) Kasabasında Yerleşme*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Tıraş, Mehmet, 1994, Bölgesel Coğrafya Açısından Bir Araştırma: Yusufeli ve Yakın Çevresinin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Ünal, Çidem, Pasinler İlçesinin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.

- Yazıcı, Hakkı, 1987, Büklümdere Köyü'nün Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Yazıcı, Hakkı, 1991, Tercan Ovası ve Çevresinin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Yazıcı, Hakkı, 1991, *Laçın Köyü'ne Bağlı Geçici Yerleşme Şekilleri*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Yazıcı, Hakkı, 1994, *Tercan Ovası ve Çevresinin Başlıca Hidrografik Özellikleri*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 1, Erzurum.
- Yazıcı, Hakkı, 1994, *Sansa Boğazı'nın (Erzurumincan) Kara ve Demiryolu Ulaşımındaki Önemi*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.
- Yazıcı, Hakkı, 1994, *Tercan İlçe Merkezi ve Yakın Çevresinin Başlıca Turistik Kaynakları*. Atatürk Üniv. Güzel Sanatlar Enst. Der. Erzurum.
- Yazıcı, Hakkı, 1994, *Hasankale İlçesinin Toprak Özellikleri, Doğal Bitki Örtüsü, Ulaşım ve Ticaret* (Hasankale Milli Eğitim Müdürlüğü'nce çıkarılacak tanıtım kitabı için hazırlanmıştır.)
- Yazıcı, Hakkı, 1994, *Tercan Ovası ve Çevresinde Kırsal Yerleşimler-Geçici Yerleşme Şekilleri*. Türk Coğrafya Der. Sayı: 29, İstanbul.
- Zaman, Mehmet, 1993, Tonya İlçe Merkezi'nin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Zaman, Mehmet, 1994, *Tonya İlçe Merkezi'nde Mesken Tipleri*. Atatürk Üniv. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Bölümü, Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 1, Erzurum.